

**Historia Pelagiana Et Dissertatio De Synodo V.
Œcumenica In Qua Origenis ac Theodori Mopsuesteni
Pelagiani erroris Auctorum justa damnatio exponitur, &
Aquilejense Schisma describitur**

Noris, Enrico

Patavii, 1708

Cap. 5. Recentiores XXXV. Doctorum testimonia, nempè Pontificum, Cardinalium, Episcoporum, aliorumque contrà Sanctum Augustinum producunt, quorum fides expenditur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72486](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72486)

S. XII.

Sanctus Augustinus in libris Retractionum nihil abs se de divinâ gratiâ assertum in libris contra Pelagianos scriptis expunxit.

HOs Augustino errores Adamus, ac Moraines obijciunt, sed vano prorsus eventu; nam eo improbo labore non Hipponensis Præfulis famam, vel auctoritatem decurtarunt, sed quàm maximè promoverunt. Quis autem initio causæ non fuisset veritus, ne Augustinus in ducentis, & amplius libris, quos edidit, in tot Epistolis, quas publicavit, in innumeris concionibus, quas ad populum habuit, in tot commentariis, ac quæstionibus, quibus sacras literas explicuit, à rigidioribus hisce censoribus alicujus errati reus teneretur, cum vel bonum ipsum Homerum quandoque dormire in adagiis sit? Neque enim omnia dicta illi licuit pendere; aliquoties etiam scripsit animo distracto, ac calamo ad alia properante. Adjice immensam illam hæresum sylvam, cui excindendæ, ac comburendæ unus & securim, & facem Augustinus admovit. Nunc enim Manichæi, modò Arriani confutandi erant; nunc in Donatistas scribendum, statim contra Pelagianos eundem; sæpè simul omnes improbandi; neque hoc quidem commodè fieri poterat ob innumeras tum voce, tum per literas & peritas, & subindè datas consultationes. Haud in nonum annum volumina premere illi licuit, sed impolita, atque imperfecta emittere cogebatur, tantique temporis angustiis premebatur, ut nec dictatos libros semel relegere posset, ut ipsemet testatur in Epistola ad Marcellinum. Quamobrem si quid veritati minus conforme eidem excidisset, jure merito excusandus esset. Illud verò maximè notandum venit, quòd Augustinus, cum universos à se elucubratos libros censoriâ gravitate recenseret, ac sæpè spongiam adhiberet, exarata adversus Pelagianos volumina recognoscens, duo hæc tantum corrigenda dixit, nempe quod lib. 5. contra Julianum Medici cujusdam veluti certum nomen posuisset, quod tamen penitus ignotum postea animadvertenter, quòdque in libro de naturâ, & gratiâ librum quendam Sixto Pontifici adscripsit Pelagii fidem secutus, qui tamen à Sixto Philosopho editus fuerat. Cæterum nullum illis in libris contra Pelagianos assertum dogma recantavit, nullam non dicam sententiam correxit, sed neque unum verbum veluti minus aptum erasit, sed universa ac singula senili auctoritate approbavit, ut vel hinc divina Gratia, quam triginta, & amplius libris contra Pelagianorum insultus acerrimè propugnavit, dignam veluti tanto labore vicem rependens, scribenti adfuisse credita sit, quòd procul à quolibet vel levissimo errore volumina illa cedro digna perscriberet. Et tamen hisce in libris Recentes Aristarchi tot excessus, tot antilogias, tot errores se deprehendisse jactant! Augustinus modestissimi vir ingenii suos hosce censes ita monitos vult in fine libri de Dono perseverantiæ: *Qui verò errare me existimant, etiam, atque etiam, quæ sunt dicta, considerent, ne fortassis ipsi errent. Ego autem cum per eos, qui meos labores legunt, non solum doctor, verùm etiam emendatior fio, propitium mihi Deum agnosco, & hoc per Ecclesiæ Doctores maximè expecto, si & in ipsorum manus venit, dignentur quænosse, quòd scribo.* Quæ verba cum legisset summus Ecclesiasticorum Annalium Scriptor, ac Vaticanus

Senatus immortale decus Cæsar Baronius in hæc Augustiniani ingenii præconia erupit; Hæc ipsa digna quidem Sancti Augustini modestia, animique ejus admirabili cum summissione reverentia, ut planè nisi aliunde, ex his saltem intelligere valeas, afflatum illo divino spiritu illa scripsisse, cum non super quempiam alium, quàm super humilem, quietum, & trementem sermonem Dei divinum affore Numen, Deus per Prophetam fuerit contestatus. At Ecclesiæ Doctores tantum abest, ut vel unâ liturâ Sancti Augustini de divinâ gratiâ doctrinam emendarint, ut veluti è sacriori cortinâ datam eandem venerantes, contra Semipelagianos defenderint, ac Romana ipsa Ecclesiæ fidelibus sequendam proposuerit. Quòd si Recentiores tot retrò sæculorum approbatione repudiata, eos se Ecclesiæ Doctores dicant, quibus sua scripta examinanda permisit Augustinus, sæculi hujusce nostri tantorum Hominum nutritoris felicitati adgratulandum erit, si Augustini tamen errores melius persuadere poterunt, quàm hucusque fecere. At meliorem ipsius mentem, meliorem in Augustinum meum animum à Superis precor, ut prædicatio SUMMI IN ECCLESIA VIRI, (Prosperi verba sunt de antiquis Augustini calumniatoribus ad Rufinum scribentis) etiam ab his, à quibus ad præsens revellitur, adjuvetur.

CAPUT V.

Recentiores XXVII. Doctorum testimonia, nempe Pontificum, Cardinalium, Episcoporum, aliorumque contra Sanctum Augustinum producant, quorum fides expenditur.

Recentiores nonnulli, ne Sancti Augustini auctoritatem alicubi deferentes, honorum omnium indignationem subirent, in id consilii descenderunt, Scriptorum omnium schedas sibi excutiendas esse, & si quid in illis minus honorifice de Augustino assertum sit, in publicum proferendum. Nam ubi eo in stadio aliorum vestigiis se inhæsisse monstraverint, omnem facti invidiam se declinatos existimant. Joannes Adamus, ac Franciscus Annatus id magno studio, ac ingenti labore executi sunt; ille 3. par. Calvini destructi cap. 7. p. 631. hic autem eo loci, ubi erga Augustinum debuerat esse reverentior. Etenim Annatus, ut Jansenistarum jactantiam, qui totum sibi Augustinum vindicabant, compeceret, satis justum volumen proculdit, quo Augustinum, contra Jansenium stare demonstrare conatus, unius Augustini verbis contra adversarium loquitur, & sicuti venæ toti corpori insperæ sunt, ita & illa toto eo opere oberrant, resonantque. Quòd verò Augustini se vindicem, ac propugnatorem ostenderet, hunc titulum libro dedit, AUGUSTINUS A BAIANIS VINDICATUS, Jansenistas Baianos ignominie causâ vocans, quòd Michaelis Baii proscriptas à Sede Apostolicâ theses defendere dicebantur. Quâ fide id septem prioribus libris præstiterit, viderint illi, contra quos ibi decertat, à quorum causâ procul sum. Octavus ejusdem voluminis liber totus contra Augustinum est, ut alterum sanè, atque omnino oppositum priori titulum poscere videatur. Siquidem postremo illo libro universa in Sanctum Augustinum dieteria hinc indè magnâ industriâ, ac labore collecta producit. Augustinum Judicem, Annate, appellas, ad ejus tribunal cum Jansenianis litigas, illius sententiæ stare te dicis, cum nil nobis de

aut

tua fide metuentibus, Augustinum non suspecta quidem fidei Judicem pronuncias (hoc enim utcumque tolerari posset) sed ex Judice reum facis, ac contra eandem triginta, & amplius testes producis, vociferans te nominare: *Præcipuos Ecclesiæ Principes, Pastoresque celeberrimos, & Doctores scientissimos sensuum Ecclesiasticorum, minimeque suspectos!* Lib. 8. initio: Et ne paucorum contra Augustinum ea conspiratio censeatur, protestaris cap. 3. te advocasse testes ex Gallia, ex Italia, ex Hispania, ex Germania: miror cur non etiam ex Japonia. Cum Augustinum à Baianis vindicatum nobis ostensurum promittis, eundem miserè laceratum exhibes. Sanè Magnum illum Ducem Hipponensem ab hostibus tuè virtute defensum in capitolio triumphantem cenere sperabamus, illi quidem lauream, tibi verò civicam coronam intexturi. Cum repente ex defensore hostis acerrimus, à Janfenio in Augustinum aciem deflectis, ac innumeros tecum trahens eundem oppugnas. Scire vellem, quæ te ratio, Annate (si quæ in hisce ulla esse potest) ad longiorem hanc, & acerbioram censuram scribendam impulerit? Respondes cap. 4. pag. 877. *Hæc duxi proponenda, ut intelligamus, non nimis inverecondos fore, si qui fortè non ita se faciles exhibeant in iis omnibus admittendis, quæ videri cupiam possint proposita fuisse ab Augustino.* Addis pag. 874. *Quæ plerique non videntur satis advertisse, dum Molinæ audaciam exaggerant, indicantis, aliquid lucis defuisse Augustino in concilio andâ cum creatâ libertate divinorum decretorum, & auxiliorum efficaciam.* Ergonè ut Molinæ audaciam, quam exaggerant, excusares, Augustinus eximius ille Ecclesiæ Doctor tot errorum publicè coràm Orbe Catholico ingenti testium turba conductâ accusandus fuerat? Et quidem Annatus nonnulla contra Augustinum testimonia producit, quibus nec ipse integram fidem præstare dicit. Hinc sunt piæ illæ ejusdem voces initio cap. 3. pag. 854. *Refero tantum, non probô: Quæ repetit cap. 4. pag. 876. Quæ quidem ego refero, sed non probô.* Imò alicubi, dum pessimè Augustino obloquentes producit, quasi Sancti Doctoris vices dolens, hæc publicè initio cap. 3. contestatur: *Vellem & hoc, & alia quædam, quæ subiungam, mitius conceperat.* Et pag. 876. cap. 4. dicitur Pighii in Augustinum recitans ait: *Omitto honoris causâ, quod de Augustino subiungit: Et pag. insequenti: Non referam, quæ dixit lib. 6. &c. quod mihi videantur in sanctum Doctorem acerbius, quam vellem, esse dicta.* Mirum hæc Annato in religionem venisse! Ego quidem hujus Scriptoris voces surdâ aure pertransire decreveram; quis enim adeò ergâ Superos irreligiosus esse potest, ut dicenti velle se contra Augustinum testimonium dicere, aures præbeat, ac non potius audax hominis consilium execratus, procul abire eum jubeat? Ne tamen Augustinus qualicumque hominum testimonio succumbere videatur, libeat eadem repetere; etenim adversarii testimonia infirmare, vel rejicere, boni advocati, & bonæ causæ; præsertim cum plurimos contra Augustinum testes producit, qui Augustiniani nominis studiosissimi semper fuere. Initio autem eos testes nominat, quibus Judices ipsi assurgant, Cœlestinum Papam, qui in Epistolâ ad Episcopos Galliæ non universam, ut putat, Augustini doctrinam approbavit, sed certas tantum quasdam sententias, de quibus nulla modò controversia est. Verùm pluribus hæc suo inferius loco cap. 8. nobis examinanda sunt. Idem postea subnectit Purpuratos Vaticanæ Senatûs Patres, nempe Baronium, Sadoletum, Bonaventuram, Cajetanum, Perronium, & Valerium; de quibus sigillatim judicandum est.

Baronii, ac Sadoleti testimonia expensa. Ludovici Donii pro Sadoleto contra Sanctum Augustinum dicta refelluntur.

IGitur Annatus lib. 8. cap. 2. ait, Baronium, postquam Tom. 5. ad annum 431. retulit illa verba Cœlestini in fine Epistolæ ad Galliæ Episcopos *Profundiores autem &c. dicere: His, inquam, proficetur profundiores quæstiones illas de prædestinatione Sanctorum nequaquam ab Apostolicâ S. de definitas, illasque tantum esse stabilitas, quæ ad condemnationem errorum suis posse sufficere videntur.* Quibus recitatis addit Annatus: *Hic ergo quero, quæ sint illa Auctorum quæstiones de prædestinatione, quarum liberam affirmandi, aut negandi facultatem Cœlestinus facit, in interprete Baronio.* Hallucinatum puto hunc Recentiorum, qui ea de Baronio publicat, quæ ille nusquam asseruit. Etenim eruditissimus Scriptor capita illa Cœlestini Epistolæ annexa, nequaquam Cœlestino ipsi adscriptis, sed Prospero esse dixit, ita enim ibi ait: *Putantur illa capita esse Prospero, qui ut proficetur videtur, ea collegit ex decretis Romanorum Pontificum, simulque Conciliis Africanis, ubi idem Auctor hæc habet in fine: Profundiores verò, difficilioreque partes &c.* Et tamen Annatus audet affirmare, Baronium ita Cœlestini verba interpretatum, cum eadem Prospero attribuerit, imò nec citrà dubium illius capitis hunc esse auctorem asserere ausus sit, *putari tantum dixit.* An verò Prosper, & Baronius quæstionem illam de prædestinatione ad gloriam sine meritorum prævisione contra Sanctum Augustinum resolvì possit citrà reprehensionem, affirmant, iidem nos doceant. Sanctus Prosper ad dub. 10. Genuensium ait: *Augustinus piâ tamen, constantique doctrinâ abundanter probavit, prædicandum esse Ecclesiæ prædestinationem, in qua est gratiæ preparatio, & gratiam, in qua est prædestinationis effectus, & præscientia Dei, quæ ante sæcula æterna, quibus esset collaturus sua dona præcivit, cuius prædicationis quisquis est impugnator, apertissimus est Pelagianæ lationis adiutor.* Baronius verò Tom. 6. ad annum 490. postquam dixit, omnes Patres adversus Faustii scripta conspirasse, hæc addit: *Cum igitur Faustii sententiæ ubique ab Ecclesiâ fuerit contradicendum, videant quantum periculo quidam ex Recentioribus, dum in Novatores insurgunt, ut eos confutent, à sancti Augustini de prædestinatione sententiâ recedunt, eam alioqui arma non d. sint, quibus adversarii profiscuntur.* Et tamen de sententiâ Sancti Doctoris de prædestinatione ad gloriam hæc Annatus tradit: *Quamvis Augustinus in contrarium propendat, permitenda tamen erit hujus quæstionis determinatio liberæ disputantium electioni, quod censuit etiam Cardinalis Baronius: Cap. 1. pag. 857.* Si nobis nullus esset oculorum usus, ac ea tantum de Baronio crederemus, quæ de eodem Recentior ille publicat, Augustinus fortè causâ caderet, sed cum oppositum disertè, clarissimè, citrà ambages Cardinalis pronunciet, appellanda est hic Annati fides, qui vel in primo teste producendo apertissimè errat. Augustini salva res est, adversario initio causæ falsitatis convicto. In limine impiegit Annatus: infaustum omen.

Alter testis Purpuratus producit Jacobus Sadoletus, qui lib. 2. in Epist. ad Rom. interpretans illa Pauli *Quos præcipit &c.* hæc ait referente Annato pag. 860. *Ex alterâ quoque parte, & si ab eâ stat Doctor maximus, idemque gravissimus, & sanctissimus vir, Augustinus, tamen durum admodum mihi videtur,*

G

quodque

quodque illabi non facile queat ad sensus nostros, si omnino à nobis nihil sit, quod valeat ad obtinendam gratiam in pari conditione cunctiorum, ita quosdam eligi, ut ceteri in calamitate, & damno deficiantur &c. Verum ubi in Baronii testimonio recitando falsum Annatum vidimus, hic si non invidum, saltem negligentem liceat appellare, qui delatas à Sadoletto Augustino laudes decurtat, testibus ipsius verbis haud fideliter repetitis. Hæc scribit Sadoletus: *Sed ex altera quoque parte, & si ab eostat DOCTOR OMNIUM MAXIMUS, idemque gravissimus, & Sanctissimus vir &c.* Vides verbi illius OMNIUM energiam, qua Sadoletus ceteris Ecclesie Doctoribus Augustinum anteponit? At illud Annati calamo hæste, quod sanè casti, non consilio accidisse concederem, nisi adversarii in Augustinum animus in aliam me sententiam traheret. Enimverò, si diceres, Suarium Doctorem maximum, eundemque gravissimum, libenter id audiretur. At si adderes esse illum OMNIUM maximum, ac gravissimum, ingentem illi invidiam constares, quasi Aquinate, Scoto, Alberto, cæterisque principibus Scholasticis superiorem faceres. Sed ad Sadoletum veniamus.

Hic Scriptor non solum contra Augustinum, sed & contra Annatum ipsum sententiam dicit. Annatus cap. 1. & 2. tradit, homines prædestinari sine meritis ad gratiam, dicamusque, inquit pag. 860. *ante prævisam meritum homines ad gratiam prædestinari, post prævisum autem bonum usum gratiæ prædestinari ad gloriam &c.* At Sadoletus aliquid meriti ad obtinendam gratiam exigit, fatetur enim, durum sibi videri, si omnino à nobis nihil sit, quod valeat ad obtinendam GRATIAM. Audin, gratiam dixit, non gloriam, quæ sanè fuerat damnata Semipelagianorum opinio, in quam Sadoletus minus cautè impegit. At quoniam Sadoletus post editum Annati librum elegantem advocatum invenit, Ludovicum Dontum Tom. 3. Hist. de Cardinalibus pag. 206. qui non modò Sadoletum defendit, verum etiam num. CX. Sanctum Augustinum arguit, quòd hic *dura toto spiritus, ac verborum ardore pro defensione divine gratiæ pugnat adversus Pelagianos liberum arbitrium cum injuriâ divine gratiæ extolles, in alteram quasi foream delabi videtur, minusque interdum tribuere, quam par sit, liberæ hominis voluntati.* Quam censuram ad verbum Donius exserpsit ex Sixto Senensi in Præfat. lib. 5. Bibl. Sanctæ: imò ex Juliano infensissimo illo Augustini hoste apud Sanctum Doctorem lib. 2. de Nupt. & Conc. cap. 3. Quare ut hujus testis ab Annato ducti, & à Donio defensi, error aperiatur, ejusdem sententia de initiis fidei, ac reliquarum virtutum nobis monstranda est. Nam si eâ in opinione eundem ad Semipelagianos accessisse monstrabimus, quis statim non intelliget, nullius fidei ejusdem testimonium haberi, quippè qui cum Augustini hostibus conspiravit? Scripsit Jacobus Sadoletus Commentarios in Epistolam Pauli ad Romanos, ubi cum ab Augustini sententiâ de prædestinatione recedere veller, ad Semipelagianos miserè declinavit. In illud Apostoli cap. 8. vers. 29. *Quoniam quos prænovit, & prædestinavit &c.* hæc scribit: [Sic illud addo, ne in eodem quidem facto intelligi à nobis ejus sapientiam, si nullâ causâ, ac ratione discrimen faciente, alios improbet, rejiciatque ad interitum, alios ad salutem, & gratiam suam recipiat, cum isto agere modo, atque operari, casus potius, quam consilii esse videatur.] Ita vult, ex parte liberi arbitrii aliquid boni præcedere, ut gratia huic portus, quam alteri donetur. Hæc planè Cassianus sentiebat, cujus de Deo verba sunt collat. 13. cap. 12.

Ne penitus dormienti, aut inertis otio discoluto sua dona conferre videatur, occasiones quodammodo quærens, quibus humane segnitiei torpore discusso non irrationalis munificentiæ suæ largitas videatur, dum eam sub colore cujusdam desiderii, ac laboris impartit. Affirmat tamen ibidem Sadoletus, hæc initia bonæ voluntatis, quæ nos per nos ipsos ponimus, esse bona quædam imperfecta, nam concedit, virtutem secundum sui perfectionem sine gratiâ haberi non posse. [Nihil enim, inquit, perfectum esse à nobis potest: Sed NOSTRA sunt INITIA & cogitandi, & volendi; atque ita nostra, ut magnam quoque partem in illis obtineat Deus. Ipsum enim necessariò propositum nobis habemus, cum ipsum volumus, & cogitamus, ut sit ipse prius nostrarum cogitationum, voluntatumque, invitamentum, ad quem cum inclinaverimus, quod bonum propositum vocat Paulus, velle deinde, & operari ex illo bono proposito PERFECTUS à Deo nobis est, cum ipsius ope, & subsidio ad rectè agendum, constanterque volendum & fulciamur, & præmoveamur.] Hoc ipsum docebant Semipelagiani, qui initia, & boni tantum imperfecti inchoationem viribus liberi arbitrii deputabant. Audiatur idem Cassianus lib. 12. de Inst. Mon. cap. 14. *Sed planè constantissimè non meâ, sed Seniorum sententiâ definitio, PERFECTIONEM quidem sine his omnino capi non posse, his autem solis sine gratiâ Dei posse eam à nemine consummari. Ut enim dicimus, conatus nostros apprehendere eam per se ipsos sine Dei adiutorio non posse, ita pronunciamus laborantibus tantum, ac defudantibus misericordiam Dei, gratiamque conferri.* Quæ cap. 23. de Dono perf. Sanctus Pater explodit. Idem Sadoletus in illa cap. 9. vers. 22. *Si autem volens Deus ostendere iram &c.* scribit: [A nobis aliqua initia bonæ voluntatis, ut præparari ad misericordiam apti simus, proficiscuntur.] Non dissentit à Cassiano lib. 6. de Inst. Mon. cap. 18. ubi ait: *Non omnibus una gratia spiritus sancti tribuitur, sed ad quam se unusquisque studio, vel industriâ suâ dignum, aptumque præbuerit.* Præterea Sadoletus in cap. 9. memoratam hæc habet: [Nam cum sub servitute peccati nati nos simus, neque nostrâ ope ex illo, nostrisque viribus emergere, atque ejicere nosmetipsos queamus, volumus quidem ex nobis etiam, & adnitimur, veruntamen ad confurgendum Dei ope indigemus, qui TENDENTES BRACHIA ad sese, corpusque agitates, ut evolvantur, misericordiâ suâ adjuvat, ignavos verò, & desides, neque quicquam agentes, quamobrem debeant sublevari, in ipso luto infixos, perditotque relinquit.] In quibus egregiè concinit Faulto Semipelagianorum coryphæo lib. 1. de Grat. & Lib. arb. cap. 17. *Et ita se, inquit, duo ista conjungunt, attrahitis virtus, & obedientis affectus, quomodo si æger aliquis assurgere conetur, & facultas animum non sequatur, & propterea sibi porrigi dexteram deprecetur. Addit: Assistenti, & vocanti Domino famulus MANUM fidei, qua attrahatur EXTENDIT &c.* At Sadoletus ne positis initiis bonæ voluntatis ex viribus naturæ præter Dei auxilium, statuere videretur, gratiam perfectioris virtutis dari ex meritis, addit: [Sic nostrum credere simplex illud, & inchoatum, quo ad obediendum Deo incipimus inclinari, non continuò mereri est, sed tunc meremur, cum firmati in bonâ voluntate ab ipso Deo &c.] Hoc pariter Semipelagiani tradebant, quorum princeps Collat. 13. cap. 13. ait: *Dum eam gratiam sub colore cujusdam desiderii, & laboris impartit, & nihilominus gratia Dei GRATUITA perseveret, dum exiguis quibusdam, parvisque conatibus tantam immor-*

immortalitatis gloriam, tantæ perennis beatitudinis dona inestimabili tribuit largitate. Irriſit hoc ſubterfugium Auguſtinus lib. de Prædeſt. Sanctoꝝ. cap. 2. *Quis autem, inquit, dicat eum, qui jam cepit credere, ab illo, in quem credidit, nihil mereri? Unde fit, ut jam merenti cætera dicantur addi retributione divinâ, ac per hoc Gratiam Dei ſecundum merita noſtra dari.* Vide eundem lib. 4. ad Bonif. cap. 6. Ex his patet, Sadoletum, dum imprudenter ab Auguſtini ſententiâ deſectit, Semipelagianis adhæſiſſe, qui initia quædam fidei, ac bonæ voluntatis in nobis ex nobis afferebant, quos Arauſicanâ Synodus II. hoc can. 5. damnavit: *Si quis ſicut augmentum, ita etiam initium fidei, ipſumque credulitatis affectum, quo in eum credimus, qui juſtificat impium, & ad regenerationem baptiſmatis pervenimus non per gratiæ donum, ideſt per inſpirationem Spiritûs Sancti corrigentem voluntatem noſtram ab infidelitate ad fidem, ab impietate ad pietatem, ſed naturaliter nobis inſeſe dicit, Apoſtolicis dogmatibus adverſarius approbatur &c.*

Hic verò nobis res erit cum Donio, qui num. 106. ſcribit: *Verum qui ſtantum virum, tamque Orthodoxum Semipelagianismi laqueis irretitum credat, aut volentem, aut imprudentem? Miror, hunc Scriptorem adeo perfunctoriè Epistolâ ipſas Sadoleti legiſſe, ut non indè intellexerit, Sadoletum ob eam ſententiâ de initiis virtutum, quam ſuis in Paulum commentariis inferuerat, à doctiſſimo, ac ſapientiſſimo Cardinale Gaſpare Contarenò per literas reprehensum fuiſſe. Hæc enim reſcribit Sadoletus lib. 9. Epist. 9. [Quod autem parior fui in præveniente Dei gratiâ explicandâ, quàm par eſſet, agnoſco eum errorem, cum tibi ita videatur.] Rurſus tamen ibid. repetit: [Pelagianum eſſe non puto, ſi in initiis aliquid retineamus, quod ſit noſtrum.] Conqueſtus amicè fuerat Contarenus, quòd non ſatis pro dignitate de Auguſtini ſententiâ in eiſdem interpretationibus locutus fuerat, videbat enim Contarenus, eam opinionem de initiis virtutum ex ſolis viribus arbitrii in Pelagii reliquiis ab Auguſtino ſolidiſſimè expugnata fuiſſe. Illi verò in Epist. 10. anno inſequenti datâ hæc Sadoletus reponit: [Cum ſcripiſſem ad Paulum, me quadam in re leviter à te diſſidere, iſque mihi dixerit, cupere te ſcire, ubi, & qua de re ſit diſſenſio. Primum tibi prædico, me in illâ de libero arbitrio ſententiâ non omninò aſſentiri Auguſtino, qui libertatem noſtræ voluntatis perſpicue auferat: dumque Dei gloriâ maximè complecti vult, videtur mihi illi derogare aliquid potiùs, quàm quòd videatur tribuere. Hæc ſi eſſem una, librosque in manibus haberemus, facilè me tibi probaturum conſiderem.] Hæc ſi Annatus legiſſet, dubio procul inter nobiliora contra Sanctum Doctorem teſtimonia recenſiſſet. Sed nec Donius commentarios Sadoleti legit; nam ſi eòſdem vel leviter inſpexiſſet, profectò intellexiſſet, ſemet operam perdere, dum Sadoletum ab errore conatur vindicare, quaſi ille hoc tantum voluerit, ut in initiis ex ſpiritu gratiæ operantis factis, aliquid noſtrum reperiatur, quia anima, vel ejus potentiæ inſuant phyſicè in actus vitales ſupernaturales. At Sadoletus duritiùs loquitur, quàm ut eo pacto emoliri poſſit. Etenim loco ſuperiùs laudato Pauli Rom. 8. ut univerſam quaſtionem tolleret, ſequè ob initia virtutum naturaliter poſita à quacunque erroris ſuſpicionè liberaret, ſcribit, quòd [cum Deus dupliciter cauſa bonarum rerum ſit, vel ut effector, & ipſe agens, vel ut finis, reſque deſiderata] priori modo ait: [Deum movere ad actus nobiliores, & perfectos virtutum fidei, amo-*

ris Dei, religionis &c.] Poſtea verò addit: [Verum quâ Deus finalis rerum cauſa eſt, & ad eum, ut ad ſummum bonum mentes noſtræ moventur, noſtra hæcenus voluntas, & cogitatio, & prima illa, atque inchoata actionum noſtrarum conſilia ex Deo quæque ſunt.] Rationem aſſignat: [Non enim tunc ut movens, & impellens auctor ipſe eſt, & principium univerſum noſtræ voluntatis, ſed ut appetitus, & deſideratus; magnum quidè tum quoque momentum afferens ad inclinandum nos, atque allicendum.] Non ergo primi illi boni motus in Deum ex Sadoletò fiunt ex ſpiritu gratiæ operantis, ut Donius dicebat; neque enim Deus tunc movet, ut effector, & ipſe agens, qua ratione ſemper movet per ſpiritum gratiæ operantis; undè ſunt illa Arauſicanæ Synodi can. 9. *Quoties enim bona agimus, Deus in nobis, atque nobiſcum, ut operemur, operatur.* Neque Semipelagiani negabant, ad initia illa bonorum operum Deum movere in ratione finis; Deus enim erat objectum apprehenſum ſub ratione veri, & boni, cui inchoati vè credebant, quòd deſiderabant, quòd petebant. Idè verò damnati ſunt, quia non ſatis eſt, Deum movere tantum ut objectum, ſed movere debet tanquàm agens ad hoc ut credamus, & velimus per inſuſionem ſancti Spiritûs ex eodem Arauſicano can. 6. & can. 5. ubi ſtatuitur, *initium fidei, ipſumque credulitatis affectum fieri in nobis per gratiæ donum, ideſt per inſpirationem Spiritûs Sancti.* Aliundè etiam Donius Sadoleti errorem intelligere poterat, dum idem hæc de Auguſtino ſcribit: *Libertatem noſtræ voluntatis perſpicue auferat.* Sunt hæc putidæ Semipelagianorum tum veterum, tum recentiorum voces. De primis ſcribit Sanctus Proſper ad Ruſinum: *Scripta ejus, nempe Auguſtini, quibus error Pelagianorum impugnatur, inſanant: dicentes, eum liberum arbitrium penitus ſubmovere.* Eaſdem tibiâs contra Auguſtinum inſtarunt Arminiani, nova Semipelagianorum progenies, quorum unus Hugo Grotius lib. 17. Hiſt. Belgicæ ait: *Primus omnium Auguſtinus, ex quo ipſi cum Pelagio, & eum ſecutiſſe certamen (nam ante aliter & ipſe ſenſerat) acer diſputandi, ita libertatis vocem relinquere, ut ei decreta quædam Dei præponeret, quæ vim ipſam deſtruere viderentur.* Quis igitur poſthac Sadoletum eo in errore cum Semipelagianis, incautè quidè, & inſcienter, negabit conſpiſſe, dum illorum convicia in Auguſtinum jaçtat? Donius num. CVIII. quòd in calce literarum, ut putat, Cœleſtini legitur, Profundiores verò &c. *magnoperè animadvertendum dicit.* Verum & id, quòd cap. 3. aſſeritur *magnoperè animadvertendum* illi fuerat, ubi de Semipelagianis contra Auguſtinum ſcribentibus, hæc recitantur: *Cum Pelagium, atque Cœleſtium anathematizare non dubitent, magiſtris tamen noſtris tanquam neceſſarium modum exceſſerint, obloquuntur.* Quæ quidè, ſi *magnoperè animadvertiſſet*, haud equidè pronunciaſſet, quòd Auguſtinus in alteram quaſi foveam delabi videtur, minusque interdum tribuere, quàm par ſit, libera hominis voluntati: Num CX. Ex hucusque fuſius probatis evidenter conſtat, Jacobum Sadoletum cum Semipelagianis contra Auguſtinum incautè ſenſiſſe, & reaſpe in extremam, & remotiſſimam ſententiâ contumione diſputandi, magis quàm conſideratâ, & quietâ ratione adductum ſe contuliſſe, quæ verba ita ille meritò audire debet, uti injuſtè eadè Epist. 10. ad laudatum Contarenum contra Sanctum Doctorem ille met uſurpavit. Interim Annatus videat, qualem contra Auguſtinum teſtem appellaverit, nempe Scriptorem, qui contra eundem cum Semipelagianis, quòd

initia virtutum attinet, conspiraverit; & tamen promiserat initio statim libri octavi, se in iudicium contra Augustinum conducturum testes *minimè suspectos*. Hactenus de Sadoletto, cujus quidem erratum libentius siluissim, sed Annati, & Donii ex Sadoleti verbis instituta contra Sanctum Patrem accusatio invito penitus, ac reluctanti hucusque dicta extorsērunt.

§. II.

Sancti Bonaventura, & Cajetani dicta examinantur.

Tertium testem opponit Sanctum Bonaventuram in 2. sent. d. 33. q. 2. art. 3. dicentem: *Ad illud, quod primò obijciunt in contrarium de verbis Augustini, dicendum, quod Augustinus in verbis illis non intendit dicere, quod parvuli sensibilibus cruciuntur, sed intendit eorum poenam manifestare quantum ad carentiam visionis Dei, & quantum etiam ad vilitatem loci, & hoc valde abundanter exprimit, plus dicens, & minus volens intelligi.* Verum negotium nobis non facessit Bonaventura contra Augustinum testimonium, nam eo loci loquitur de libro de fide ad Petrum Diaconum cap. 27. ubi legimus, pueros decedentes sine baptismo ignis aeterni sempiterno supplicio puniendos; qui liber est Fulgentii, non Augustini. Quare si communi illius sæculi opinione ductus Seraphicus Doctor Augustini illa verba esse putavit, cum alterius sint, ejus testimonio non perstamus, non enim illius dictum apud Judices quicquam ponderis habet, quo per deceptionem de quopiam aliquid affirmatur, quod non ab illo, sed ab altero assertum constat. Hinc Sancti Doctoris modestia elucet, qui Augustini sententiam, ut putabat, haud severiori censurâ perstrinxit, sed leni interpretatione mitigavit. At Annatus gravi supercilio eandem in sententiam tonat lib. 8. cap. 1. *Negamus crudelem consequentiam.* Rursus eo dicto, Augustinus plus dixit minus volens intelligi, semel Bonaventura usus est, & eâ in sententiâ, quæ à latere contra Pelagianam hæresim tradita est. Verum Annatus pag. 897. laudatâ Sancti Bonaventurae moderatione abutitur ad mitigandas Augustini sententias in quæstione de efficaciâ divinæ gratiæ, hæc enim scribit: *Et si quis instet, Augustinum aliis locis id exprimere, quis non vider, si hoc esset, nihil aliud sequitur, quam ut dicit Sanctus Bonaventura, illis locis Augustinum plus dicere, iis autem, quæ sunt à nobis allata, minus velle.* An verò illâ in sententiâ de pœnis parvulorum fuerit Augustinus, nihil ad rem præsentem facit, nam de libro de fide ad Petrum locutus est Bonaventura, cujus verba, quàm parum adversarios juvent, abundè superius diximus cap. 3. §. 1.

Audiamus quartum Cardinalem Cajetanum, qui sic loquitur 1. p. q. 70. art. 3. *Sustinent autem verba hanc Glossam, quia quando contra Averroem erat sermo, fas erat declinare in oppositum, ut Augustinus contra Pelagianos facit.* Hoc est, ait Annatus pag. 862. *excedere lineam necessariæ veritatis: ut sit nimia quædam severitas, & iniqua vexatio, quæ medium illud, in quo veritas sedet, transgredi jubet, si præcat Augustinus.* At medium se tenere clamat Augustinus, atque hoc primus mortalium docuit lib. 4. contra duas Epist. Pelag. cap. 3. ad Bonifacium Papam hæc scribens: *Ista nepharia, & damnabilia dogmata in hac tripartitâ divisione quisquis mente catholicâ exhorret, illius quinque partitæ latebras, insidiâque deviret, atque ita inter utrumque sit cautus, ut sic declinet Manichæum, ne se inclinet in Pelagium; rursusque ita sesejungat à Pela-*

gianis, ne se conjungat Manichæis, aut si in alterutris jam tenetur, nec sic se à quibuslibet alteris seruet, ut in alteros irruat. Quis igitur Cajetano in hoc credat, ac non potius Augustino coram Apostolicâ Sede hoc protestanti? Sed dices, impetu disputationis Augustinum extrâ sibi met statutos à se limites excurrere, hoc est extrâ lineam necessariæ veritatis, ut loquitur testium conductor. Miror, Annatum, qui capita Epistolæ Cælestini ad Gallos annexa, ipsius Cælestini esse putat, imò, quæ est hominis diligentia, atque eruditio, ne dubitavit quidem, hæc erambem iterum recoxisse. Verus illa fuit calumnia à Semi-pelagianis Augustino opposita, undè eodem fallacioso obloquutores Pontifex rejecit, ut §. superiori diximus, cujus sanè verba, cum illi accusationem repellant, pro defensione nobis etiam repetenda sunt, hæc enim scribit: *Quia nonnulli, qui catholico nomine gloriantur, in damnatis autem hæreticorum sensibus seu pravitate, si vè imperitiâ demorantur, piissimis disputatoribus obviare præsumunt, & cum Pelagium, atque Cælestinum anathematizare non dubitent, magistris tamen nostris, tanquam necessariam modum exceßerint, obloquuntur.* Sed Annatus, qui solam appendicem Epistolæ, Profundiores verò &c. antè oculos habuit, hæc in anteriori paginâ legere non valuit, vel legere, ac negligere idem fuit. Igitur Augustinus, Cælestino iudice, vel si negatis, saltem teste, lineam necessariæ veritatis non excessit. Quis autem unius Cajetani testimonium Sancti Cælestini Papæ contestationi præponendum ducat?

§. III.

Cardinales Perronius, Valerius, ac Sanctus Carolus Borromæus minus rectè contra Sanctum Augustinum adducti.

Sequitur quintus accersitus ex Galliâ Perronius & purpurâ, & erectis ex continuo cum hæreticis bello trophæis clarissimus, cujus sunt hæc verba, inquit Annatus: *Sat monui in quartâ mearum observationum, nos admodum distinguere proprias Sancti Augustini opiniones, dum loquitur, ut privatus Doctor, & ejusdem narrationes, quibus loquitur, ut testis usus communis Ecclesiæ, vel ea dicit, quæ Doctorum ætatis suæ communis consensui conformia sunt; ab unis siquidem argumentari nos tantum probabiliter, ab aliis demonstrativè.* Bene ille quidem, ac dignè de Augustino sensit; quis enim privatas Augustini sententias in Sacræ v. g. paginæ explicatione intrâ fidei canones refert? At hic controvertitur, quid de Augustini auctoritate Perronius sentiat in quæstione de prædestinatione, & gratiâ. Nam de Augustini auctoritate in iis, quæ ad divinam circâ homines providentiam spectant, testimonia te producturum in ipso titulo libri octavi sponderas. Liceat mihi Augustini hæc verba inspicere: *Ingredere, Perroni, ingredere, & consule cum fratribus tuis, à quibus nulla ratio, nulla tentatio te separavit, opus est tuâ, & maxime tuâ sententiâ: Lib. 1. contra Jul. cap. 6.* Arrige Annate aures, Perronius suum de Augustino testimonium profert: *Augustinus Maximus post Apostolos prædestinationis Doctor, imò os, & LINGUA VETERIS ECCLESIE quantum ad illam de gratiâ doctrinam: Lib. 1. Resp. ad Regem Angliæ cap. 12.* Quid te igitur, addit Augustinus, adjunxit, quòd Perronii, tanquam tibi suffragaretur, testimonium posuisti? Vis scire, an suam de prædestinatione sententiam docuerit Augustinus, ut privatus Doctor, an ut testis usus communis Ecclesiæ? Audi ipsummet

ipsummet hæc dicentem lib. de Dono perf. cap. 23. in fine: *Ac per hoc prædestinationis hujus fidem, quæ contrà vos hæreticos novâ sollicitudine nunc defenditur, nunquam Ecclesia Christi non habuit.* Non igitur eâ in re loquutus est Augustinus ut privatus Doctor, sed ut tradit Perronius, ut os, & lingua veteris Ecclesiæ. Quare quis non indignetur Annato, qui eos contrà Augustinum testes nominat, qui Sancti Doctoris sententias ad cælum usque laudibus efferunt?

Ita-ne sextum contrà Augustinum testem dabit Verona nostra Augustinum, ut ais, Recentiore Valerium Venetum Cardinalem? Hic lib. 3. Rhet. Eccl. cap. 42. horum Clericos monet: *Beati Augustini scripta Clerici cautè admodum legant.* Ita enim acuminè ingenii præstitit, & de rebus difficilibus tam subtiliter disputavit, ut non mediocri ingenio præditi viri ejus libros legentes in errores aliquando lapsi sint. Hoc egregium scholion attingit Annatus pag. 863. *Et hoc quid aliud est, quàm id ipsum, quod momentem audi vimus Bonaventuram, Augustinum plus dicere aliquando, & minus velle intelligi? O præclarum nostri commentatoris commentum!* Cardinalis Valerius nonnullos Augustinensium librorum Lectores lapsos in errore scribit, quod subtilissimum Augustini sensum minime assecuti sunt. Annatus ex Valerio indè lapsos dicit, quod Augustinus disputans plus quandoque verbis excurrit, quod non est de difficilibus tam subtiliter, ut ait Valerius, sed tam incautè, ut interpres contendit, disputasse. O Superi mites animos! Magnus ille Patriæ meæ Antistes Augustiniani ingenii acumen, atque in disputando subtilitatem, quam plerique licet nobili ingenio præditi, assequi nequiverunt, commendat: Annatus indè contrà Augustinum excessuum accusationem sruat, ac testem contrà Sanctum Doctorem illum se dare fingit, qui est ejusdem Augustini eximius laudator. Eos sanè, de quibus Valerius loquitur, in errores lapsos fuisse, Augustini-ne, an ipsorum, qui Augustinum non intellexerunt, culpa est? Quis autem nesciat, plurimos profundos quorundam Sacræ paginæ verborum sensus non assequentes in hæreses ruisse? Ita-ne in Sacri eloqui auctorem Spiritum sanctum culpam devolvemus, an non in ipsorum potiùs petulantiam, qui ultra ingenii vires sese evhere conati sunt? Hinc eruditè Facundus Hermianensis Episcopus, qui pro tribus capitulis sub Juliano scripsit in lib. con. Mociam ait: *Quid autem, in hoc miremur, neque enim melius loqui potuit Augustinus, quàm Prophetæ, quàm Apostoli, & Evangelistæ, quorum mentibus similiter malè intellectis, & incongruè adhibitis tam multi suos defendere conantur errores.*

Notat ibidem Annatus, Sanctum Carolum Borromæum Valerium ad illud opus scribendum excitasse, idemque absolutum approbasse, undè uti Valerius, ita & Sanctus Carolus contrà Augustinum stare Annato visus est: *Ut ideo, inquit, videri possit, ac debeat unum hoc testimonium esse duorum virtute, ac sanctitate Eminentissimorum Cardinalium.* Ita contrarium Sancto Doctori Sanctum Carolum facit, qui id ne somniavit quidem. At cum Valerius pro Augustino loquatur, suppar illi Borromæus addendus est. Sed age, ipsius Sancti Caroli de Augustino testimonium proferamus. Ille in Epistolâ ad Civitatem Mediolanensem ait: *Nemo est, qui ignoret, quantum utilitatis, & fructus attulerit Ecclesiæ Dei magnus illius Doctor Augustinus. Extinxit in Africa Manichæos, expulit Donatistas, in nihilum Pelagianos hæreticos redegit, Fortunatum Hæresarcham confutavit, & ut universa paucis complectar, omnia venena adversus Orthodoxæ Religionis perversam*

à Demone eructata sustulit. Hinc factum est, ut ex illius doctrinâ, & à Patribus eundem subsecutis, & à Synodis, à Theologis, ac Catholicis Academicis tot Ecclesiæ dogmata fulcimentum, & robur acceperint. Et hæc quidem fuit Sanctissimi Mediolanensis Antistitis de Divo Augustino sententia.

§. IV.

Falli eos, qui Sanctum Augustinum interdum iniquiorem libero arbitrio fuisse calumniantur.

Post Purpuratos testes ingentem aliorum Scriptorum catervam contrà Sanctum Augustinum trahunt, quos sigillatim repetere non vacat, eos verò ad certas veluti classes redigam, si qui plures in eandem de Augustino opinionem coierint. Et primo loco opponit Annatus lib. 8. Adamus per. 3. Calv. destr. cap. 7. & Decampsius lib. 3. Hær. Janf. disp. 1. cap. 3. Genebrardum Aquensem Antistitem in Epist. præfixâ Oper. Origenis, Albertum Pighium lib. 3. de Lib. arb. & Sixtum Senen. in Præfat. lib. 5. Biblioth. dicentes Augustinum interdum libero arbitrio fuisse iniquiorem. Vetus ea quidem, ac rancida Pelagianorum, & Semipelagianorum calumnia est. Julianus lib. 1. Oper. Imp. cap. 54 scribit contrà Augustinum: *Libera arbitrium in natura hominis perseverat, quod ut tu cum Manichæis negas, ita nos cum Apostolis, & omnibus Catholicis confitemur.* De Semipelagianis patet ex Epistolâ Prospero ad Rufinum, cujus verba data sunt §. 1. Quam tamen veritate hæc à se calumniam Augustinus propulsavit, illos solum nescire arbitror, qui Sancti Doctoris libros nec à limite salutaverint. Totus liber de Gratia, & libero arbitrio pro humanâ libertate decernat, initio statim hæc scribit: *Quoniam sunt quidam, qui sic gratiam Dei defendunt, ut negent hominis liberum arbitrium, aut quando gratia defenditur, negari existiment liberum arbitrium, hinc aliquid scribere ad vestram charitatem, Valentine frater, & cæteri, qui simul Deo servitis, compellente mutuâ charitate curavi.*

Genebrardus ait: *Augustinus fuit iniquior interdum libero arbitrio.* Sixtus Senensis pag. 875. testatur, Sanctum Doctorem minus interdum tribuere, quàm par sit, libera hominis voluntati. Hi quidem interdum libero arbitrio minus æquum Sanctum Doctorem fuisse affirmant. At Decampsius proximè nominatus de eisdem scribit, Sanctum Augustinum persæpe libero arbitrio minus æquum fuisse affirmant. Neque hic fideliter testium dicta exhibent. Imò nec Sixto Senensi Augustinus indignaretur, qui apertè hæc habet lib. de Grat. Christi cap. 47. *Sed quia ista quæstio, ubi de arbitrio voluntatis, & Dei gratiâ disputatur, ita est ad discernendam difficilis, ut quando defenditur liberum arbitrium, negari Dei gratia videatur, quando autem asseritur Dei gratia, liberum arbitrium putetur auferri.* Cum verò Julianus objecisset Augustino, dicere ipsum liberum arbitrium Dei gratiam commendando negari, respondet lib. 4. con. eundem cap. 8. *Non dixi negari arbitrium liberum, vel auferri, sed dixi, ut putetur auferri.* Albertus Pighius ineptissimus Sancti Doctoris censor est, nam lib. 3. de libero arb. hæc in Sanctum Augustinum effatire non extimuit: *Libero arbitrio alicubi videtur iniquior, etiam parùm illi quàm potest, tribuit: ejus facultatem vel extenuat, vel dissimulat, vel eludit, certè omnibus viribus desicit.* Quis autem impudentis hominis testimonio credat, cum Sanctus Hormisdas Papa in Epist. ad Possessorem scribat:

De arbitrio tamen libero, & gratiâ Dei quid Romana, hoc est Catholica sequatur, & servet Ecclesia, licet in variis libris Beati Augustini, & maxime ad Prosperum, & Hilarium abundè possit cognosci &c. Itaque Augustini doctrina de libero arbitrio doctrina Ecclesiæ est. Non igitur iniquus est Augustinus libero arbitrio, non illud elidit, non extenuat, non suffocat; nam pessimum alioqui Ecclesia Magistrum sequeretur. Quis etiam non spernat ineptum Pighii consilium, quo monet, ad veram de libero arbitrio doctrinam percipiendam, legendos esse potius libros Sancti Doctoris ad Catholicos datos, quàm reliquos contra Pelagianos scriptos? Stultè: quasi diversâ in alterutris viâ abjerit. Irrisit hoc Massiliensium effugium, quo Sancti Doctoris libros universos recipere recusabant, Sanctus Prosper in fine libri contra Collatorem: *Maneat, inquit, planè maneat ista conditio, ut horum librorum novitas repudiata videatur, si in eadem causâ ejusdem viri dissentit antiquitas, & ut inutile, aut incongruum judicetur, quod ab his, quæ contra Pelagianos condidit, dissonans invenitur.*

Porrò si quæramus, undenam iidem Scriptores moti sint, ad Augustinum tantâ calumniâ onerandum? Respondet Decampsius citatus, quòd Augustinus dixit, peccato Adæ amissum, ac perditum liberum arbitrium. Quod in Enchiridio cap. 30. his expressit: *Libero arbitrio malè utens homo, & se perdidit, & ipsum.* At eadem ferulâ vapulabunt Synodi, ac Pontifices, qui iisdem verbis Sanctissimi Magistri sensum definire. Sanctus Gelasius Papa in Epistolâ ad Episcopos per Picenum ait: *Dicunt, quòd homo per liberum arbitrium, quod corrupit, fecerit, ac PERDIDIT, bono suffragante naturæ beatus efficiatur.* Concilium etiam Arausicanum can. 13. hæc definit: *Arbitrium voluntatis in primo homine infirmatum, nisi per gratiam baptismi non potest reparari, quòd AMISSUM, nisi a quo potuit dari, non potest reddi.* Quis enim neget, Adamum amisisse potestatem bonè, ac meritorie operandi ob peccatum commissum? Sanè hæc est Sancti Innocentii definitio in Epistolâ ad Patres Carthagenenses: *Liberum enim arbitrium, inquit, ille perpepsus, dum suis inconsultius utitur bonis, cadens in prævaricationis profunda densensus est, & nihil quemadmodum exinde exurgere posset, invenit, suâque in æternum libertate deceptus hujus ruinâ jacuisset oppressus, nisi cum post Christi pro*

Lib. 2. suâ gratiâ relevasset adventus. Audiatur interim sui ad Bo-interpres Augustinus apud Apostolicam sedem sua nisc. 9. dicta exponens: Peccato Adæ arbitrium liberum de hominum naturâ periisse non dicimus, sed ad peccandum valere in hominibus subditis Diabolo, ad bonè autem, pièque vivendum non valere, nisi ipsa voluntas hominis Dei gratiâ fuerit liberata, & ad omne bonum actionis, sermonis, cogitationis adjuta.

S. V.

Falli item eos, qui dicunt, Sanctum Augustinum contra Arium ad Sabellium, & contra Sabellium ad Arium declinasse.

Duos alios testes contra Augustinum vel nolentes trahit Annatus, Cornelium Mussum Episcopum Bituntinum pag. 865. & Magnum Theologum Joannem Scotum pag. 872. Ille quidem in cap. 4. Epist. ad Rom. ait: *Non ergo vos moveat Augustinus vel tantillum. Hoc est enim illi peculiare, ut cum aliquem expugnat errorem, tantâ vehementiâ illum*

exaggeret, ut alteri opposito causam præbere videatur. Ita cum Arium insectatur, videtur favere Sabellio, cum Sabellium Ario, cum Pelagium Manichæis, cum Manichæos Pelagio. Ille verò in 2. d. 33. q. 2. ad 1. scribit: Et ita multum ponderandum est, contra quos hereticos sancti sunt loquuti, sicut Augustinus contra Arium videtur quasi declinare ad Sabellium, & è converso: similiter videtur contra Pelagium declinare ad Arium. Rectè corrigit Annatus dicendum fortè Manichæum. Hæc quidem illi.

At enim modestè loquitur Mussus, ait enim Augustinum contra Arium disputantem *videri Sabellio favere, mitius Subtilis hoc ipsum expressit, addidit enim quasi videtur.* Quod non ob ineptam Augustini methodum, sed ob mysterii difficultatem, ac Lectorum quorundam minus perspicax ingenium dixere, quæ libenter, uti notavimus, concedit Augustinus, & tamen Annatus ait eadem paginâ 872. *Quo factum sit, quemadmodum antea ex aliis referebamus, ut Augustinus declinavit in oppositum: cum tamen illi visum fuisse, vel quasi vitium fuisse declinare scribant. At quòd Recentiores inde velint convincere, Sanctum Augustinum contra Arium disputantem ad Sabellium declinasse, patens calumnia est, nunquam enim contra Arium disputans, atque unitatem essentia adstruens visus est personas in unum confundere, ut favere Sabellio dicendus sit. Augustini dictum vel unum producant, & causam integram illis cedimus. Imò nullus mortalium adeo exactè mediam inter Arium, & Sabellium viam tenuit, ut Augustinus, qui mediâ ipsius viâ lineâ incessit. Unum, & alterum testimonium proferam, quo adversarii falitatis penitus convincatur.*

Sanctus Doctor tract. 37. in Joannem ita Hipponenses suos alloquebatur: *In errore Sabellianorum unus est solus ipse Pater, qui filius. In errore Arianorum, alius est quidem Pater, alius filius, sed ipse filius non solùm alius, sed etiam aliud. Tu in medio quid? Exclusisti Sabellianum, exclude & Arium. Pater Pater est, Filius Filius est, alius, non aliud, quia ego, & Pater, inquit, unum sumus, sicut etiam hesternodie, quantum potui commendavi. Cum audit, sumus, abscedat confusus Sabellianus, cum audit, unum, abscedat confusus Arianus. Gubernet Catholicus inter utrumque fidei sue navigium; quoniam cavendum est in utroque naufragium. Quid eruditius, quid subtilius, quid verius dici potuit? Passim hoc Populo inculcabat, quòd regiâ inter Sabellium, & Arium viâ procederet. Omnino audiendus est iterum Augustinus Tractatu 71. in Joannem: ubi elegantissimè ita hæreticos confutat: *Contraria dicitis, sed non eodem modo, sicut est falsum contrarium vero, sed sicut sunt inter se duo falsa contraria. Errando in diversis, in medio est via, quam relinquitis. Inter vos ipsos longiore intervallo separati estis, quàm ab ipsâ viâ, cujus desertores estis. Vos hinc, vos autem illinc huc venite, alteri ad alteros transire nolite, sed hinc, atque illinc ad nos veniendo, invicem vos invenite. Sabelliani agnoscite, quem prætermittitis; Ariam æquate, quem subditis, & in viâ verâ nobiscum ambulabitis: est enim quod invicem ex vobis alteri ex alteris admoneri utique debetis. Audi Sabelliane: Usque adeo non ipse Pater, sed alter est Filius, ut eum Arianus inaequalem asserat Patri. Audi Ariane: Usque adeo Filius æqualis est Patri, ut Sabellianus eundem esse dicat & Patrem. Tu adde, quem tollis, tu adimple, quem minuis, & nobiscum umbo consistitis, quia nec tu tollis, nec tu minuis eum, qui & alter est à Patre, ut convincas Sabellianum,**

lianum, & æqualis est Patri, ut convincas Arianum. Veris que enim clamat: Ego, & Pater unum sumus. Quod ait, unum, audiant Ariani, quod ait, sumus, audiant Sabelliani, & nec illi æqualem, nec illi alterum negando sint vani. Ita ne, si superis placet, qui non modò regiam viam semper incessit, sed qui eandem posteris non dicam digito monstravit, sed pedibus fecit, extrà orbitas excurrisset, & ad extrema declinasse dicitur? Ego quidem prius credam, reapse Solis currum ductante Phaëonte extrà Eclipticam præcipientem actum, quàm illis Augustini excessibus præstem fidem.

S. VI.

Expenduntur illorum testimonia, qui Sanctum Augustinum novitatis accusant.

Iti quidem tres Præsules sunt, quorum auctoritatem, ac doctrinam Annatus satis exaggerat: nempe Claudius Xaintes in lib. Atheif. Cal. tit. de Prædestinatione, Ambrosius Catharinus in libello itidem de Prædestinatione, Hieronymus Oforius lib. 9. de Justitiâ, qui Sancti Augustini doctrinam de prædestinatione, & reprobatione novitatis accusant, quasi fenerit contrà sententiam omnium Patrum, qui eundem præcesserunt. Vetus sanè contrà Sanctum Augustinum Semipelagianorum cantilena est, ut ex literis Prosperi patet, cui Sanctus Doctor hæc reponit lib. de Prædest. Sanctor. cap. 14. Quid igitur opus est, ut eorum scrutemur opuscula, qui priusquam ista hæresis oriretur, non habuerunt necessitatem in hac difficili ad solvendum questione versari, quod procul dubio facerent, si respondere talibus cogentur? Sed hæc de re pluribus alibi dictum est. Sanè Clemens VIII. in disputationibus de Auxiliis Molinæ sententiam ad Augustiniani dogmatis de prædestinatione amulsum exegit, & Faustus Rejorum Episcopus inde præcipue rejectus est, quòd Sancti Doctoris de prædestinatione sententiam impugnavit, quam Patres Augustinum subscecuti, Prosper, Fulgentius, Casarius, atque Africani Episcopi in Sardinia exules, itemque Monachi Scythæ, Rhemigijs, Prudentius, alique propugnarunt, quibus Sanctus Thomas cum meliori Scholasticorum parte consensit.

Illud tamen notandum venit, horum trium Episcoporum contrà Augustinum testimonia Recentioribus ipsis non exactè probari. Moraines disp. 9. num. 57. cum hæc parùm honorifica de Sancto Doctorè Claudii Xaintes verba recitasset: *Pro resolutione fidei meæ, quam Ecclesiæ Catholicæ judicio submitto, censeo, Divum Augustinum nimio contrà Pelagianos ardore incensum nimis præcipit. inter sententiam, & consensum prædecessorum suorum contempsisse, hanc ipsam censuram improbens ait: Hucusque Episcopus Ebroicensis, qui, ut opinor, & pace illius dictum volo, consultius ficiisset, tantique Doctoris auctoritati conveniens, si semper, & constanter quæcunque dixit Augustinus, in sensum illum commodum exposuisset, & non tantam in opinando inconstantiam ei tribuisset.* Dixerat enim Sanctus, Augustinum varium eam in sententiâ fuisse. Ambrosius Catharinus in libro de Præscientiâ, & Prædestinatione aded adversus Sanctum Augustinum procax est, ut bilem moverit vel ipsi Vasquio, undè his Catharinum increpat 1. p. disp. 90. num. 11. *Contrà Augustinum parùm modeste loquitur Catharinus, & in illius sententiam suo modo explicatam maledictis procaciter fertur.* &c.

At in hoc turpissimè certè Catharinus lapsus est, tum quòd non intelligens mentem Augustini, ipsum impudenter impugnat, & reprobat, tum quòd ipse Augustinus contrà Massilienses, & alios à Cælestino Primum in Epistola primâ ad Episcopos Gallie honorificè defenditur. Et ibi recitato Cælestini elogio addit, hoc Cælestini testimonium sufficere, ut os ipsi Catharino obstrueretur. Accedant ex Hispaniâ duo Dominicane Familiæ nobilissimi Doctores, qui hominis in Augustino impugnando licentiam castigant. Dominicus Soto in cap. 9. Epist. ad Rom. Non potuit, inquit de Catharino, hic Reverendus Pater citrà temeritatis notam non solum Augustinum, verum Sanctos omnes novâ, inauditâque suâ commentatione contemnere. Et Bannez 1. p. q. 23. art. 7. propè initium de Catharino ita loquitur: *Edidit tres libellos de prædestinatione, in quibus nihil est eruditionis, sed plurimum erroris.* Quis verò quantusve fuerit iste Sancti Augustini reprehensor, & undè emerferit, tradit Soto in apologiâ de certitudine gratiæ initio his ipsum Catharinum alloquens: *Jam ætate provectus ex Jurisconsulto (trigesimum ætatis annum natus Florentiæ Dominicanæ Familiæ nomen dedit) Theologus de repente prodidisti, simul & audire capisti in scholis, & contrà egregios scholarum Doctores scribere.* Tante auctoritatis apud suos habet Catharinus! Cæterum non possum non indignari Annato, hanc Glossam pag. 856. Catharini testimonio appendenti: *Ambrosii Catharini judicium esse meritò suspectum, si quam proficitur interdum in Augustino deserendo libertatem usurparet solum.* Sed tanta cæterorum Doctorum conspiratio satis ostendit, Catharinum in ea re, non ut Catharinum, qui suo sæpè ingenio nimium indulgit, sed ut Ecclesiæ Catholicæ Archiepiscopum, & Doctorem id sensisse &c. Erras, Annate, erras. Catharinus libros illos de prædestinatione scripsit antequàm esset Antistes, nam editi sunt Parisiis anno 1541. Ille verò Minorensis Episcopus in Picentinis dictus est anno 1546. die 27. Augusti ex Tomo 7. Italiæ Sacræ Ughelli: Archiepiscopus verò Compsæ anno 1552. die 3. Junii. Non itaque locutus est, ut Archiepiscopus Ecclesiæ Catholicæ, sed, teste Soto, uti nuperus ex *Jurisconsulto Theologus* in iis libris, in quibus, assertore Bannezio, nihil est eruditionis, sed plurimum erroris. Hinc factum est, ut Catharinus Juris peritus in illis libris sæpè laudaret Codices, & Digesta, ut suas de prædestinatione opiniones Theologis persuaderet.

Restat Oforius, de quo hæc habet Gabriel Vasquez 1. p. disp. 89. cap. 8. num. 62. *Alterum, in quo hi Auctores nempe Catharinus, Camerarius, Oforius, fuerunt decepti, est, quòd putarunt Græcos Patres Augustino contraria decessisse, quasi assereret Augustinus, homines ad gloriam sine meritis electos fuisse &c.* Itaque, Vasquio teste, Oforius deceptus est. Annatus libro primo sui Augustini à cap. 2. usque ad nonum fultus conatur probare, Augustinum non sensisse contrà antiquos Patres, & præcipue cap. 6. ubi Faustum contrà Augustinum loquentem inducit. Quæ ergo ratione Augustinum illis testimoniis oppugnat? Quòd si dicat recitare se, quid illi senserint, non quid illis sentiendum fuerat de Augustino, hoc nobis fat est, haud plene eos testes Recentioribus probatos esse, quorum ipsis fatentibus, primus minus consultè locutus, alter impudens, parùm modestus, & procax, imò nec mentem Augustini intelligens. Postremus denique deceptus dicitur. Annate, hos contrà Augustinum testes? Sed alios modò audiamus.

S. VII.

Testimonia Driedonis, Taperi, Medina, & Vallofilli contra Sanctum Augustinum producta falsata esse, nec fideliter recensita.

ANnatus quasi lippis, imò cæcis scriberet, ausus est, eos contra Sanctum Augustinum testes advocare, qui vel maximè Sancti Doctoris auctoritatem tuentur, quòd sanè nisi variis technis usus præstare potuit. Etenim eos citat, qui apertis verbis citrà ullam contrariam interpretationem non modò Augustinianos se probant, sed Augustinianissimos; novis enim verbis insolitè Recentiorum assertiones castigandæ sunt. Quòd verò fidem testibus pareret, aliqua eorum verba dissimulat, alia detruncat, alia mutat, gravi contra tot Doctores injuriâ.

In primis appellat Driedonem, testatus pag. 878. hæc scripsisse: *Neque sentire contra divinam gratiam, neque si fallatur, perniciosè falli cum, qui quamvis Augustinus aliter sentiat, generalem agnoscit erga omnes homines, cum primùm ad usum rationis pervenit, bonitatem, ut eos juret peculiaribus auxiliis.* Driedo eo loci, nempe in lib. de Capt. & redempt. gen. hum. cap. 2. tract. 4. memb. 2. par. 8. immediatè antè illa verba ab adversario adducta hæc tradit: *Quamvis tutior vivat quisquis cum venerabili Patre Augustino non per auxilia sufficientia ex æquo omnibus adultis proposita, sed per divinam misericordiam, & justitiam à curiosis hominum questionibus se absolvit, humiliatus sub potenti manu Dei.* Deindè quam ibi insinuat de auxiliis communibus sententiam locum in parvulis non habere ostendit, quo insolubili argumento Sanctus Augustinus illam semper impugnaverat. At qui secus sentiat, non falli, inquit, perniciosè, si fallitur, nec contra divinam gratiam sentire. Nam contra justitiam potius sentit, quàm contra gratiam, nec perniciosè, sed tolerabiliter fallitur. Tu verò, Annate, tu Augustini in fine lib. 6. contra Julianum verba, velis nolis, tibi ingeram, *miserabiliter falleris, vel etiam detestabiliter falleris,* quando Driedonem contra Augustinum testimonium dicere tibi fingis, qui tutiorem Sancti Doctoris sententiam contestatur.

Rursus adducit eundem Driedonem lib. 1. de Lib. arb. cap. 2. par. 5. ubi ait: *Ex scripturis Sacris ab Augustino adductis super hac re non expressè, & efficaciter concludi potest, infantes sine baptismo decedentes supplicio æterni ignis esse cruciandos.* Additque Annatus nobile scholion: *En ut inefficaces fateatur adductas ab Augustino ex scripturâ Sacrà probationes, utque optioni studiosorum permittit, ut illum, aut sequantur, aut deserant.* Intelligit Driedo, testimonia scripturæ ab Augustino allata non efficaciter, hoc est haud demonstrativè probare penam sentis puerorum in inferis; nam immediatè hæc de utrâque sententiâ præmiserat: *Cum neutra videatur efficaciter ex scripturâ Sacrà demonstrabilis.* Neque hanc sententiam demonstrativè probatam nos contendimus; aliàs nullus posset oppositum tueri. Neque optionem facit, ut Augustinum vel sequamur, vel deseramus; nam Augustino etiam illâ in opinione nobis inhaerendum esse exemplo docuit, hæc adstruens: *Ut ergo, quod nobis probabilius, scripturisque sacris magis consonum videtur, asseramus, arbitramur, hujuscemodi parvulos sensibili quadam molestiâ, seu afflictione ab igne, & in igne torqueri.* Audis, Annate, cam

sententiam, quam tu pag. 858. tanquàm crudelè detestaris, à Driedone adstrui probabiliorem, ac Sacræ paginæ magis consonam? Augustino igitur militat doctissimus ille vir, neque ullâ arte in Recentiorum castra adduci potest, sed inane tantum illius nomen fingi ad decipiendos incautos.

Driedoni Magistro supporem submitunt Ruardum Taperum ex eadem Lovaniensium Academiâ Doctorem, quem hæc contra Augustinum scribere tradit Annatus pag. 879. *Alia tamen opinio magis consentanea est Augustino, quòd non omnibus Deus concedit tale auxilium &c.* Et deindè: *Harum tamen opinionum prior videtur magis commendare divinam bonitatem &c.* At est, quòd de Annato conqueramur, quippè qui verba Taperi plurimum Augustinianæ sententiæ faventia omiserit; nam ita scribit Taperus ad art. 7. pag. 222. *Alia tamen opinio magis est consentanea Augustino, ET PATRUM CONCILIIIS, quòd non omnibus Deus concedit tale auxilium.* Pupugere Recentioris mentem duo illa verba, quis enim indè non videat, quantum ponderis Augustinianæ sententiæ, teste Tapero, accedit? Illa igitur consultò omisit. Quare jure cum Augustino lib. 4. contra Jul. cap. 8. hic liceat exclamare: *Ut appareat de re tantâ, quibus abs te fraudibus disputetur.* Addit Annatus, significare Taperum, eandem sententiam esse Adriani VI. 4. Sent. q. 1. de penitentiâ. Hinc insultat pag. 886. *Adrianus quoque Sextus juxta id, quòd retulimus antè ex Ruardo Tapero, jungendus erit.* Sed profectò nullas nobis præstigias facies. Quid scripsit Adrianus citatus in sol. 3. dubii §. *Ex his respondeo ad quæsitum modò proferimus: Eam misericordiam, ait, ut probabiliter teneo, viatoribus exhibet Deus, quâ sufficienter eis assistit, & suam gratiam offert, quâ pro extremo saltè virium laborando, possint peccati indulgentiam promereri, ut in hoc differentia sit viatorum ab iis, qui transferunt terminum. Si tamen contrarium faciat, id est, si non dat eis indulgentiam peccatorum laborando pro viribus, quod apud Doctores dubium, & incertum est, nequaquam iniustitia argui posset.* Vides primò dicere, se probabiliter hoc tenere. Vides 2. Adriano teste dubium, & incertum esse illud principium: *Faciendi quod in se est, Deus non denegat gratiam,* quòd Recentiores putans esse certissimum. Vides 3. Deum haud reprehendi posse, si laborantibus pro viribus adhuc denegat gratiam. Quæ Adriani dicta cum illorum Theologiâ non conveniunt. Ibidem verò ait: *In omnibus his exclamandum est cum Augustino: O altitudo divinarum sapientiæ, & scientiæ Dei!* Cum tamen Recentiores hanc Sancti Augustini exclamationem non modò non imitentur, sed irrideant, quòd ex Joanne Adamo superius fuit manifestum.

Accedit tertio loco Bartholomæus Medina magnus Dominicanus instituti Theologus, ejus verba sic recitat Annatus pag. 875. *Sinè dubio sententia est Augustini, quòd homo in purâ naturâ habet naturalem virtutem operandi, quam non habet in lapsâ. Non placet tamen Doctoribus. O integræ fidei exscriptorem! Medina eo loci adductâ sententiâ nonnullorum asserentium, diversam esse virtutem operandi hominis stantis, & lapsi ait: Quæ sinè dubio videtur esse Divi Augustini sententia. Quæ ita recitat Annatus: Sinè dubio sententia est Augustini. Falleris, ò bone Vir, non ita scribit Medina: Videtur ait, non verò esse reapse illam Augustini sententiam; tu verò illud verbum videtur abradis, quòd ex Medinæ vocibus Augustino acrius insultes. Sed nec ait: Non placet tamen Docto-*

Doctores relege, & videbis ita scribit: *Non placet tamen viris DOCTORIBUS, quibus eam aliquibus, sed fortè minus, ut ille quidè putabat, doctis sententiam placere significat, eos autem tacito nomine paulò antè indicaverat. Sed alia rursus audienda est objectio. Etenim recentis Medinæ sententiâ exclamat Recentior ille pag. 876. Atque hęc ratione hic Auctor indubitatam Augustini doctrinam hoc in puncto & Doctoribus contrariam esse fatetur, & sibi sine ullo fidei violatæ, vel sprete antiquitatis serupulo. Bellè hæc sibi Annatus fingit. Medina suâ ipsius sententiâ recitatâ apertè protestatur, se non habere adversarium Augustinum. Hæc sunt ejus verba: Nequè Divus Augustinus huic nostræ sententiæ ullo modo adversatur. Et audes coram iudicibus affirmare, Medinam fateri, sibi esse contrariam Augustini doctrinam? Egregiè Augustinus contrâ Julianum lib. 4. cap. 8. Quis non expectet, inquit, sapientiam disferentis, qui fidem cognoverit mentientis?*

Eadem fide, animoque Annatus pag. 870. ad tribunal contrâ Augustinum Ferdinandum Vallosillum vel nolentem trahit, qui multis locis, inquit, satis indicat, liberam esse ab Augustino interdum discedendi copiam. Dein plura Vallosilli testimonia producit, in quibus tamen hic aded constanter cum Augustino stare se profitetur, ut mecum fanè illa reputans, in eam opinionem abeam, alienis illa oculis Annatum lectitasse: pudet enim, ac piget de viro tanti inter Recentiores nominis aded palmares hallucinationes (non enim imposturas dicam) suspicari. Verum eadem objecta excutiamus. *Multis locis, ait, satis indicat, liberam esse ab Augustino interdum discedendi copiam, ut quæsto 13. in 2. Tomum Chrysostomi, dum querit causam prædestinationis, & reprobationis. At cur Vallosilli verba contrâ Augustinum non producis, quod cæterorum testimonia referens præstitisti? Sanè quia nulla sunt: debui dicere, contraria sunt. Etenim aded mordicus Augustinianæ sententiæ de gratiâ prædestinatione adhæret, ut ibidem dicat: Opinio contraria non est probabilis, licet non hæretica, & nullus eam deberet asserere in scholis, neque alibi. Et hunc dicis in disputatione de prædestinatione facere liberam ab Augustino discedendi copiam? Rursus ibidem, nempe quæsto 13. Chrysostomi testimoniis explicatis addit: Augustinus Patrono non indiget, nam cum prius huic dogmati constanter adhæsisset, re tamen diligentius perspectâ opinionem locis innumeris retractavit: Nempe Deum homines prædestinare ex prævisis meritis fidei naturalis. Adit adversarius: Et quæsto 18. in 3. Tom. Sancti Augustini, ubi disputat, an possint aliæ virtutes esse sine fide, & sic loquitur &c. Non enim Sanctus Thomas consentit cum Gregorio Ariminensi, neque cum Beato Augustino, quod omnes actus infidelium sint peccata. Respondemus, Vallosillum hæc dixisse ex aliorum sententiâ calamo ad alia proferante; nam quæsto 22. in Divum Ambrosium, ubi ex professo quæstionem illam agit, & ad quam se refert Tom. 7. Aug. quæst. 18. & 19. & Tom. 8. quæst. 3. & alibi, apertè §. ad argumenta Gregorii in responsione ad 4. tradit, Sanctum Augustinum non idem sensisse cum Gregorio Ariminensi de operibus infidelium. Et in Tom. 3. quæst. 18. scribit, de virtutibus infidelium Sanctum Augustinum sensisse cum Sancto Thomâ. Et Tom. 8. quæst. 3. ait de eodem Sancto Doctore querens, an omnia infidelium opera sint peccata: Et ita in re convenit cum communi sensu Ecclesiæ, & cum doctrinâ Doctorum Scholasticorum. Et hæc est Vallosilli de Augustino sententiâ.*

Pergit Annatus: *Et quæsto 25. in 3. Tom. Augustini, ubi concludit, timorem servilem tum bonum, tum meritorium esse, quamvis Augustinus videatur ibi aliud sensisse, in quo fortè Vallosillus deceptus est. Sed appello oculos Lectorum, nihil enim ibi ait de Augustino, ut fingit Annatus; in fine tamen quæstus ejusdem Sancti Doctoris dictum interpretatur, nec ulpiam scribit, sibi videri, Augustinum asseruisse, timorem servilem non esse bonum. Undè non solum ille Recentior in Sanctum Augustinum injuriosus est, verum etiam in ipsum Vallosillum, quem deciprum dicit, ea de Augustino pronuntiando, quæ ne somniavit quidè. Addit quarto: Et quæsto 10. in 10. Tom. ubi dicit Augustini sententiâ de causâ reprobationis displicuisse plerisque veterum Patrum. Benè: at statim quinam fuerint illi Patres significat, nempe Massilienses, & Faustus Rejensis. Hæc tamen filius Annatus, videbat enim, illos Patres esse Semipelagianorum Magistros, hoc est, nullius prorsus auctoritatis. Porro ibidem Vallosillus confutat Catharinum Sancti Augustini sententiâ reprehendentem, & concludit: Non ergo est, cur Catharinus in prologo sui libelli diceret, se punctum prædestinationis verâ ratione attingisse, quæ Augustinum, ac cæteros antea Patres celata semper fuisset. Tandem sic concludit: Et quæsto 30. in 4. Tom. ubi responsionem ad oppositam sibi auctoritatem Augustini in eâ quæstione, num liceat uxori de consensu mariti fornicari, sic exorditur: Pro Beato Augustino respondemus, quod quid secundum veritatem tenendum sit, definivimus. Ita truncatum testimonium Vallosilli refert Annatus, ut putetur parvi habita Augustini auctoritas, nam ille Scriptor statim addit: Et ipse tantum proposuit quæstionem, an in casu uxor possit licitè fornicari, accedente consensu viri, in quo sensu Doctores Scholastici quæstionem non disputant. Postea aliam explicat onem annexit: Secundo dicimus, Beatum Augustinum casum non definisse, quod ex verbis eius constat, postquam enim casum proposuit, conclusit sic asserens: Nihil hic in alteram partem disputo, liceat cuique existimare quod velit &c. Ex quâ literâ constat, quod cum dicat, liceat cuique existimare, quod velit, quod definire nihil asseruit, sed opinioni, & iudicio aliorum existimandum reliquit. Hæc doctissimus ille Episcopus, qui summâ diligentia, atque ingenti labore quæcunque dubia in universis Sancti Augustini voluminibus occurrere poterant, explicuit, unumque præsertim ostendendum sibi proposuit, nil falsi alicubi ab Augustino asseritum fuisse. Quare quis non ægrè ferat, & acerbè, hunc strenuissimum Sancti Doctoris defensorem contrâ eundem ad tribunal obtorto collo à Recentioribus trahi, fieri illum ipsorummet ore ea loquentem, quæ non modò non dixit, sed quæ ab Augustini sensibus procul abesse solidissimè demonstravit?*

§. VIII.

Viguerii, Soti, Fabri, Horantii
testimonia discussa.

Recentiores licet in superiori testium repetitione convicti sint, ora tamen Judicium aspicere, ne dum sua iterum contrâ Augustinum aperire non erubescunt, imò novos contrâ Sanctum Doctorem testes adducunt, ita ut si testium numero certandum foret, verendum esset, ne illorum multitudine Augustinus obrueretur: Sed re nobis hucusque feliciter succedente animosiores facti, ad reliquorum testium examen accedimus.

Joan. 23

Joannes Viguerius pag. 872. nominatur, quod §. 6. de peccato originali hæc scripsit: *Præterea in hoc non tenetur Divus Augustinus. Unde Gennadius de viris illustribus de eodem Augustino loquens ait, licet minus capacibus dubitationem de abortivis fecerit, error tamen illius, ut superius dixi, multo sermone contractus, luctâ hostium exaggeratus, necdum hæresis quæstionem dedit. Per quæ verba dat intelligere, Divum Augustinum in hac opinione errasse, sed ipsum hæreticum non fuisse, eò quod non fuit pertinax, imò retraxit in Epistola ad Julianum. Præterea decretalis Majores de Baptismo, in qua est determinatum, eos non pati poenam sensus, tempore Divi Augustini nondum edita erat: Quia idem Augustinus, qui supra modum Ecclesiam reprobatur, si edita fuisset, oppositum non dixisset. Verum hic testis nullam apud Judices fidem meretur, quod eorum, quæ dicit, prorsus inscium se prohalat. In primis Gennadius cap. 38. de sententiâ Sancti Augustini de poenis parvulorum sine baptismo morientium non loquitur, sed de resurrectione puerorum in uteris matrum decedentium. Nam Gennadius, cum dixisset, Augustinum ex multiloquio errasse, ait: *De resurrectione etiam mortuorum simili cucurrit sinceritate, licet minus capacibus dubitationem de abortivis fecerit. Catholicus permansit tamen, & error illius sermone multo, ut dixi, contractus, luctâ hostium exaggeratus necdum hæresis quæstionem dedit. Etenim Sanctus Doctor lib. 22. de Civit. Dei cap. 13. dubium proponit: An abortivi partus in die judicii resurrexerint? Quare Viguerius verba Gennadii nec percepit, nec fideliter retulit, nam hæc omisit: Catholicus permansit tamen, quibus periodi sensus variatur, errorem enim non de abortivis Gennadius objicit, sed de prædestinatione ex absoluto Dei decreto, ut alibi dictum est. Neque enim sententia Augustini de poenis parvulorum fuit luctâ hostium exaggerata, nam de illis Augustinum tantummodò dubitasse Semipelagiani dicebant, ut patet ex literis Hilarii ad Augustinum. Præterea falsum est, Sanctum Doctorem sententiam illam retractasse in Epistola ad Julianum. Etenim nullam ad Julianum Epistolam Augustinus scripsit. Sanè in Opere imper. contra Jul. lib. 3. cap. 200. quod ultimâ ætate conscripsit, constans in eadem fuit sententiâ: *Si autem, inquit, non eruitur de potestate tenebrarum, & illic remanet parvulus, quid miraris, in igne æterno cum Diabolo futurum, qui in Dei regnum intrare non sinitur? Neque hoc Sancti Doctoris assertum damnatum est ab Innocentio III. in illâ decretali, ut optimè notat Gregorius in 2. sent. d. 33. q. 3. & superius ex professo ostendimus.***

Augetur testium numerus Dominici Soti censurâ, quæ sententiam Sancti Augustini de poenis parvulorum perstringit, inquit lib. 1. de Nat. & grat. cap. 14. apud Annatum pag. 874. *Augustinus plus justo videtur torquere parvulos, undè qui ejus sententiæ subscribunt, perpauci sunt, & tortores parvulorum nuncupantur. Idem verò Annatus pag. 871. Joannem Fabrum Episcopum Viennensem Hom. 9. de pec. orig. in eandem Soti sententiam adduxerat, quippè qui dixit, Augustinum sic opinantem excessivè locutum. At quæstio de poenis parvulorum nusquam ex professo ab Augustino agitata fuit, sed occasione à Pelagianis datâ suam sententiam pronuncia- vit; in Sermone 14. de Verb. Apostoli fusiùs quidem quam alibi, ea de re loquutus est. Nec perpauci sunt, qui eidem adhærent, nam Gelasius, ac Gre-*

gorius Pontifices, Avitus, Fulgentius, Isidorus, Synodus Sardinensis Patrum Africanorum, Prudentius, Beda, Aëlredus, aliique Sancti Patres Augustinianam de parvulorum poenis sententiam secuti sunt. Itemque ex Theologis Gregorius, Dricdo, Musæus, Moreau, Macedo, Polmanus, Paludanus, Poncius, Conrius, ac Doctores Lovanienses communiter, quorum omnia testimonia indicavimus cap. 3. §. 5. Quantum verò Sotus Augustino in disputationibus de gratiâ detulerit, ex cap. 2. ejusdem libri colligitur ubi ait: *Hoc ipsum Augustinus agnovit, ut pleraque alia, quæ in argumentum hujus operis excogitari possunt; quem præterea nihil mirum si sermè UNICUM CORYPHEUM identitèr huc finis PRÆCÆTERIS PATRIBUS accessituri. Hæc ille.*

Franciscus etiam Horantius contra Augustinum citatur, vir sanè eruditus, & qui Synodo Tridentinæ interfuit, quod cum Cyprianum, itemque Hieronymum in quibusdam errasse dixisset, hæc de Augustino subjungit lib. 4. cap. 3. de locis Theologicis: *Idem Augustino longè doctissimo contigit. Sed quo seror? cui non? Qui nusquam Augustinum errate diceret, eximiam Augustinum laude fraudaret, duos Retractionum libros expungendo. Verum Annato probandum erat, Augustinum in libris contra Pelagianos ab Horantio reprehensum fuisse, hoc enim se Scriptorum testimoniis evicturum spondedat. Audite interim quæ sit illius Scriptoris de Augustino judicium. Ille lib. 1. cap. 51. ubi de Gratiâ, & libero arbitrio disputat, hocce nobile Augustino elogium appendit: *Hæc longè omnium in per- lustrandis fidei nostræ sacramentis Princeps Augustinus. Quam quidem doctrinam tanquam è cælo lapsam suscipimus, ut sanctam veneramus, ut fidei nostræ regulæ confirmem amplexamur, & ut antiqua Patrum traditioni satis constantem, modisque omnibus veritati consentaneam, & convenientem retinemus. Cap. 46. vocat Sanctum Augustinum unum omnium doctissimum, & sanctissimum. Cap. 48. ait: Magni Augustini mens expendatur. Hæc de Sancto Doctore Horantii sententia est, ut haud jure contra eundem à Recentioribus nominari possit.**

§. IX.

Joannis à Bononiâ, Arborci, Aragonii, Pennoti, Estii, Vega, & Tostati testimonia examinata.

OMnium Bibliothecarum schedulas Recentiores excusserunt, rimantes si quæ Doctorum licet haud ita celebrium dicta invenirent, quibus Augustini auctoritas decurtaretur. Enimverò in librum exiguum nescio cujus Joannis à Bononiâ inciderunt, qui, ut refert Annatus pag. 878. expositiones Augustini in illâ Apostoli: *Deus vult omnes homines salvos fieri*, non recipiens ait: *Non videtur hic modus dicendi sufficiens. Item: Non est verisimile Apostolum hoc sensisse. In primis hic scriptor in tacitâ solutione objectionum pag. 365. edit. Lovaniensis anni 1555. quod modestius Augustini interpretationem alteram secutus omitteret, Sanctum Doctorem noluit nominare, religioni sibi ducens à tam sacro nomine palàm discedere, sed ait: *Denique haud me latet, eximium quemdam sacrarum literarum Interpretem hunc locum ad hunc modum explicare. Postea: Alium sensum ponit idem Doctor eximius. At Recentiores non modò Augustino nominato eandem interpreta-**

tionem rejiciunt, sed dicitur etiam onerant, vocantes easdem cum Molinâ vel primo aspectu peregrinas, & extortas, in concord. q. 19. art. 6. disp. 1. vel cum Petavio ad eludendum magis, quam rectas, & solidas videri: Tom. 1. Dog. Theol. lib. 10. cap. 3. At idem Scriptor in præcipuâ questione de prædestinatione hæc tradit: *Nostram max. subiiciemus sententiam, eamque dictis Beati Fulgentii sumptis ex Beato Augustino stabiliemus.* possimque eo in opere Sancti Augustini testimonia inculcat.

Opponit pag. 880. Joannem Arboreum in illa verba Epist. ad Rom. cap. 3. *Ubi est gloriatio tua? exclusa est: per quam legem? factorum? Non, sed per legem fidei.* Ubi Sancti Augustini interpretationem jejunam vocat, & explodendam. Miror alterum summam Annati diligentiam subterfugisse: etenim ait: *Expositio est ridicula, & explodenda.* Verùm ridiculus potius testis sit Arboreus, qui Augustinum latinum sermonem docere præsumit. Sanctus Doctor lib. de Spir. & lit. cap. 10. ut probet, homines non justificari ex lege, sed ex fide auxilium gratiæ impetrante, illa verba Apostoli adducit, hæc subjungens: *Sive gloriationem dixerit laudabilem, quæ in Domino est, eamque exclusam, id est, non ut abscederet, pulsam, sed ut emineret, expressam, unde & exclusores dicuntur quidam artifices argentarii &c.* Sive gloriationem vitiosam de superbiâ venientem commemorare voluerit, eorum scilicet, qui cum sibi iuste videatur vivere, ita gloriantur quasi non acceperint eam, quam non per legem factorum, sed per legem fidei dicit exclusam, id est effectam, & abstractam, quia per legem fidei quisque cognoscit, si quid bene vivit, Dei gratiâ se habere. Itaque Sanctus Doctor subindicatâ primâ explicatione, quæ alicui fortè venire posset in mentem, ad alteram descendit, cui semper inhaeret in libris contra Pelagianos. At Arboreus ridiculum grammaticum agit, dum Augustinum barbarissimi accusans ait: *Nec Pictores eximii, elegantissimæque picturæ factores, aut expressores dici solent exclusores, sed exculptores, aut effigiatores.* Quasi Augustinus vulgare illius atatis quorundam argentariæ artis opificum nomen potuerit ignorare. Scribit idem Sanctus Pater in illa Psal. 67. *ut excludant hi &c.* In arte argentariâ exclusores vocantur, qui de confusione massæ noverrunt formam vasis exprimere. Unde patet, eos argentarios artifices, quos Latino vocabulo fusores dicimus, tempore Augustini à vulgo appellatos fuisse exclusores. Certè, ut 4. Reg. 24. Clusores argentarii nominantur, qui gemmas auro, vel argento claudebant, ita exclusores dicebantur, qui ex auro, vel argento vasa fundebant; cujus quidè vocis ethymologiam non vacat curiosius inquirere, cum & nomina ad placitum imponantur, & vox illa vulgò usurparetur. Arboreus autem de pictoribus, & picturâ nomen illud perperam accipit, quod ab Augustino de exculsoribus argentariis, seu de iis, qui statuas, seu quodlibet aliud excudunt, intelligitur. Igitur ineptè in hoc Arboreus calculum posuit. Verùm Annatus hoc nobile scholion addit pag. 881. *Et tamen liber ille ab Augustino contra Pelagianos scriptus est, & locus Pauli contra eosdem illic urgetur.* Quid tum? Scribit Sanctus Doctor, duas expositiones excogitari posse laudatæ Pauli sententiæ, quarum utrâque Pelagiana hæresis suffocatur: siquidem una displiceat, altera recipiatur; hoc satis Augustino fuit, neque qui primam non admittebat, Augustini hostis statim censendus est; non enim hoc exigit Augustinus, dum ait, *sive gloriationem*

dixerit laudabilem &c. *Sive gloriationem vitiosam,* quibus significat, nolle se in iis explicandis immorari, utrâque tamen interpretatione Pelagianos convinci, sequente quolibet quam velit.

Cæterum exciderint illa Arboreo, modò in questionibus de prædestinatione & gratiâ Augustinianum se profiteatur. Lib. 10. Theosoph. cap. 9. *Augustinus, ait, liberi arbitrii assertor studiosissimus.* Lib. 14. cap. 7. *Si non nihil, inquit, tibi sit iudicii, facillè cognoscet ex sanâ, & luculentâ Augustini doctrinâ, Deum non ex eo dilexisse Jacob, quod futura ejus merita præviderit.* Toto eo volumine in questionibus de gratiâ ait: *Hæc Augustiniana est assertio.* Et initio libri vel à limine se Sancti Doctoris studiosissimum ostensurus scribit: *Hujusce assertiois partes, quæ Augustinianam sapiunt doctrinam, seorsim stabiliemus.* Igitur Recentiores suum ipsorum de Augustino iudicium, quod dogmata de prædestinatione, & gratiâ attinet, hujus Arboris nec foliis, nec umbra obtegere valent.

Quò tamen Augustini auctoritatem propiùs arietent, Petrum Aragonium, & Gabrielem Pennotum Augustinianos in subsidium vocant. Aragonius 2. 2. q. 10. art. 6. cum probasset, hominem sine gratiâ Dei posse benè moraliter operari, addit: *Ex dictis ergo inferitur, sententiam D. Augustini fuisse, quod homines nullum bonum opus moraliter efficere possunt sine gratiâ Dei, quod idem affirmabat Gregorius.* Undè ait Annatus pag. 882. *Aque ita palam proficitur Petrus Aragonius, se ab Augustino discedere.* Pennotus verò lib. 5. Propugnac. cap. 6. tradit, minime credendum esse, omnem Augustini rationem esse exactam demonstrationem, omnem responsionem esse dogma fidei, omnem expositionem locorum sacre scripturæ esse certam regulam, & infallibilem ipsas divinas scripturas interpretandi &c. quibus recitatis his Annatus insultat: *Vide Lector, quo moderamine in commendandâ Sancti Augustini doctrinâ utantur etiam illi, qui ex instituto ejus cultores, imitatores, & alumni sunt in utroque Ordine Canonorum, & Eremitarum.* Ut perspicere liceat, quàm sit superstitiosa hodiernorum Bajanorum religio, qui specioso errorum prætextu, solum Augustinum in ore, in oculis, in corde habere se fingunt. Non possum negare Aragonium in eâ sententiâ fuisse, attamen ibidem concl. 2. fatetur, hominem sine gratiâ raro, & infrequenter, & cum magnâ difficultate posse efficere bonum opus, ut parùm ab Augustiniano dogmate recedere videatur. At scæterum hoc non obstante probat, sententiam Sancti Augustini nullum continere errorem, ac proinde posse sustineri. Huic tamen domestico testi, ne tantillum iudices moveat, opponimus tres ex hac nostrâ Eremitanâ familiâ celeberrimos Doctores, qui mordicus Sancti Augustini sententiæ adherent, Gregorium Ariminensem 2. d. 29. q. 1. art. 2. Basilium Pontium Magnum Theologum Salmanticensem in relectionibus de auxiliis divinæ gratiæ, & Gasparem Casalium Lusitanum Episcopum lib. 1. de Quadrupartitâ justitiâ, qui Augustini dogma explicant, solidissimis argumentis muniunt, atque ab adversariorum jaculis vindicant. Imò Recentiorum subtilissimus Vasquez idem fufissimè propugnat 1. 2. disp. 190. quem sequuntur ex eadem Familiâ Turrianus tract. de Grat. disp. 4. Meratius Tom. 2. tract. eodem sect. 8. Ripalda Tom. 1. de ente super. disp. 20. sect. 6. aliique.

At Pennotus non adversatur; etenim Augustinus usus est in suarum sententiarum confirmationem argumentis

gumentis etiam probabilibus, quæ si essent demonstrativa argumenta, stultos diceremus Recentiores, qui eisdem responsum procedunt. Unum contendimus, capitales Sancti Augustini sententias adversus Pelagianos, & Semipelagianos non posse citè temeritatis notam impugnari. Quam verò Pennotus parùm Recentiorum causæ favcat, in his ejusdem verbis nemo non videt: *Si Cælestinus, inquit, Romana Ecclesia Pontifex calumniatores doctrinæ Divi Augustini de prædestinatione vocat plantas malè crescentes, & improbos, quibus perpetuum silentium imponendum sit, & sectatores dogmatum perversorum, & damnatorum, à contrariò doctrinam Augustini de prædestinatione probat, ut doctrinam sanam, piam, Catholicam, & de fide, cui à Catholicis non possit contradici: Lib. 5. propug. cap. 16. num. 2.* Annatus tamen lib. 8. cap. 2. pag. 860. ait: *Constituamus illam partem, quæ plus favet libero arbitrio, dicamusque antè prævisa merita homines ad gratiam prædestinari, post prævisum autem bonum usum gratiæ prædestinari ad gloriam, quid inde sequatur contra regulas à Cælestino positas? prorsus nihil.* Hæc igitur una est ex questionibus, quas adstruere non vult Cælestinus, si credimus Baronio. Jam sentis, jam vides, quam bellè tibi Pennotus conceinat. Quod de Baronio addis, falsum esse §. 1. ex eodem Baronio demonstravimus.

Guillelmus etiam Estius intromittitur, qui 1. sent. dist. 44. §. 14. ait: *Quod si nihilominus contendat aliquis, Augustini verba, quæ objecta sunt, huic inflecti non posse, patetque, eum re verà alterius esse sententiæ, tum respondebimus ea, quæ de adjutorio primi hominis, & Angelorum obscurius, & ut videtur, extra Scripturæ auctoritatem ab eo disputata sunt, ad hoc, ut ex comparatione gratiæ nostræ per Christum reparatiōis magis emineret, non debere præjudicare doctrinæ, quæ apud alios Patres, ipsumque Sanctum Thomam in hujusmodi rebus exactissimum Doctorem expressior reperitur.* Estius quò suam ergà Sanctum Doctorem observantiam ostenderet, eadem dist. 44. §. 17. & 14. multum laboris impendit, ut eundem in suam sententiam traheret; quòd verò videbat id satis ægrè posse persuaderi, ea quæ recitata sunt, apposuit, non ut parvi fieri ab ipso Augustinum judicarem, sed ut molesti forsitan adversarii objectionem effugeret. At quòd Estio displicuit, olim pariter Semipelagianis displicuisse scribit Hilarius Arelatensis in Epistola ad Augustinum §. Deinde molestè ferunt ita dividi gratiam, quæ vel tunc primo homini data, vel nunc omnibus datur &c. Ille tamen Scriptor 2. dist. 24. §. 10. ait: *Atque horum primus sit Augustinus, ut quem constat causam fidei Catholicæ contra Pelagianos præ cæteris Ecclesiasticis Scriptoribus acrius, uberiusque defendisse.* Et in 1. dist. 41. §. 6. *Beati Augustini de gratiæ Christi doctrinam, quæ magnà ex parte consistit in astruendâ prædestinatione gratuitâ, approbavit Cælestinus Pontifex in Epistola ad Episcopos Gallie.* Omitto plura, quæ passim in commendationem Sancti Doctoris Estius recitat; Lovanienses enim, ac Duacenses consuevere Augustino semper esse addictissimi.

Alphonsus Tostatus in nonnullis ab Augustino dissentit, quæ ad sacræ paginæ explicationem pertinent. At Annatus pag. 867. ait: *Vide Lector... an patet dandam esse nemini facultatem in aliquo repugnandi ex omnibus, quæ ille contra Pelagianos, & Semipelagianos scripsit.* Contendimus, Sancti Augustini doctrinam contra Pelagianos ex tantâ Ecclesiæ approbatione in excellentiori gradu auctoritatis locan-

dam esse, quàm illorum, qui, ut ait Tostatus apud Annatum, *humano ingenio solo scripserunt.* Cæterum insigne elogium Tostati de Augustino lege apud Macedo in concentu Eucharistico pag. 431. ubi de Tostato ait: *Quamquam minutis quibusdam in questionibus ab Augustino interdum dissentiat, in materiâ de prædestinatione, & gratiâ Augustino penitus consentit.*

His additur ab Adamo par. 3. Calvini destructi cap. 6. Andreas Vega, qui dolere se dixit, Augustinum adversariorum gratiæ objectionibus clarè non satisfacisse lib. 12. in Trident. cap. 22. de justificatione. Cæterum Vega ibidem cum dixisset, Pelagianos contra divinam gratiam decem & sex argumentis stetitisse ait: *Et ad ea omnia copiosè, & eruditè prosuâ eximia doctrinâ respondit Augustinus.* Addit tamen ibidem nonnulla, quæ nec Adversariis ipsis placere possunt. Nam hanc regulam prædicandi mysterium prædestinationis, & necessariæ gratiæ ad credendum, diligendum Deum, poenitendum &c. concionatoribus tradit: *Cuperem hoc clarè, & distinctè iradi, perinde esse in nostrâ potestate omnia exercitia virtutum, ad quæ credimus necessariam esse specialem Dei gratiam, ac si solus generalis Dei concursus sufficeret; imò ac si non esset nisi nostra sola voluntas ad ea omnia requisita.* Et post nonnulla similia addit: *Et hoc sæpè desideravi, ut Augustinus palam, & aperte respondisset objicientibus ipsi, quòd à prædicatione prædestinationis, & gratiæ cessandum esset coràm populo.* Quis verò non videat, ex illâ Vegæ regulâ orationem numquam auditoribus inculcandam esse? Etenim oratio est divinæ gratiæ testificatio, cum nullus petat ab altero auxilium ad aliquod faciendum, quòd per semetipsum què facillè præstare potest, quo argumento Pelagiani à Patribus convicti sunt. Si fideles ad divinam opem implorandam adhortandi sunt, ut in sacris mysteriis facit Ecclesiâ, non ita commendanda est voluntas, ac si sola ipsa ad virtutes capeffendas, & fugiendas tentationes sibi sufficiat. Miror autem cum Vegam hanc sententiam ibidem interferentem audis, debere nos, *ipsius opem assiduis, & importunis gemitibus flagitare.* Porro si hoc populi docendi sunt, qua ratione sola voluntatis humanæ potentia asserenda est? imò summa ejusdem infirmitas ostenditur, dum ad illam adjuvandam Dei gratia, non dicam expectatur, sed assiduis, & importunis gemitibus imploratur. De his autem adeò solidè agit Augustinus in lib. de Dono persever. à cap. 14. & seq. ut nihil vel clarius, vel efficacius à quoquam desiderari possit. Quare Vegæ testimonium nec adversarij ipsi præbent, dum ea adstruit, quæ ipsimet improbant, si sanè sapiant.

§. X.

Dominici Barmez, testimonium alius contra Augustinum exaggeratum discutitur.

Hispani hujus Theologi, quem semper infensum Recentiores experti sunt, testimonium contra Sanctum Doctorem grandis fiducia exaggerant, in qua quidè re, cum malâ fide procedant, illud nobis diligentius examinandum venit. Adamus par. 3. sui Calvini destructi cap. 9. pag. 667. cum sibi licitum esse scribat, Sancti Augustini sententiam de reprobatione ex solo peccato originali ortam horrere, quòd mater est illius, quam Calvinus tantâ impietate, ac rabie contra Ecclesiam inculcat, Bannesii patrocinio, vel testimonio utitur, ita de eadem

eâdem sententiâ Augustini scribentis 1. part. q. 23. art. 5. *Hæc sententia non est probabilis. Non modicam habet difficultatem. Impossibile videtur, & omnino incredibile, quod Deus propter culpam originalem hominem reprobarit. Hoc nullus fidelium dicere audebit. Si Divus Augustinus voluisset attendere malitiam hujus consequentiæ, nunquam posuisset, quod originale peccatum solum est causa reprobationis omnium reprobatorum hominum.* Annatus lib. 8. cit. cap. 4. pag. 874. prioribus omiſſis, illa *Si Divus Augustinus &c.* longè grandioribus characteribus, quò Lectoris oculos statim & vocent, & impleant, exaravit, quibus recentis exclamatur: *Hæc Bannesius, quæ plerique non videntur satis advertisse, dum Molina audaciam exaggerant indicantis, aliquid lucis Augustino defuisse in conciliandâ cum creatâ libertate divinorum decretorum, & auxiliorum efficaciam.* Ita insignis Theologi suffragium contrâ Augustinum jactant.

Adamus illa contrâ Augustinum à Bannesio dicta commentatur, quorum oppositum ille Scriptor asseruit. Etenim hic recitatâ sententiâ Sancti Augustini de prædestinatione, fatetur, non modicam illi in se difficultatem, & statim, ut id ostendat, sex argumenta contrâ eandem proponit, ubi in fine tertii habet: *Ergo non est probabilis sententia Augustini.* In fine secundi: *Impossibile videtur, & omnino incredibile &c.* quæ non ex propriâ sententiâ, sed adversus Augustinum argumentis persona inducitur, ut patet ex iis, quæ postea tradit. Ille autem tres ibidem sententias refert: primam Sancti Augustini: alteram quorundam Thomistarum: postremam Sancti Thomæ. De secunda §. *Præterea manifestum est, ita judicat: Atque ita secunda opinio facile potest sustentari, neque existimo differre à sententiâ Divi Thomæ nisi solo nomine.* Porro §. *Tertia sententia est Divi Thomæ.* collatâ Augustini sententiâ cum illâ secundâ ait: *Quia propter, ut postea dicemus, non est minus probabilis, imò fortè probabilior secunda illa sententia, quam prima Divi Augustini.* Ergo, teste Bannesio, sententia Sancti Augustini est probabilis: imò dubitat, an secunda sit probabilior (ait enim fortè). illa Sancti Augustini, illa, inquam, secunda, quam differre putat à sententiâ Sancti Thomæ nisi solo nomine. Ergo falsus convincitur Adamus, dum verba illa, *ergo non est probabilis sententia Augustini*, quæ arguendi gratiâ ille Theologus dixit, ejusdem sententiam esse pronuncia- vit. Rursus idem de altero Bannesii dicto dicendum est, dum in argumento secundo ait: *Impossibile videtur, & omnino incredibile, quod Deus ab æterno statuerit originalem culpam misericorditer, & verè remittere; & nihilominus propter illam culpam hominem reprobarit.* Et in tertio argumento infert: *Ergo originale peccatum jam remissum est causa, & ratio condemnationis æternæ, quod nullus fidelium dicere audebit.* Adamus verò, abrais illis verbis *peccatum jam remissum &c.* raptim alia in unam sententiam concessit, quò acerbiorum censuram faceret. Sed ex personâ adversariorum illa se dixisse Bannesius ostendit, dum paulò inferiùs hæc scribit: *Sed opere pretium erit, priùs quædam advertere circa sententiam Augustini, quæ omnino cavenda sunt ab eis, qui illam volunt defendere.* Et statim: *Antè omnia cavendum est, ne concedatur, quòd aliquis propter originale peccatum jam remissum tanquam propter causam demeritoriam damnetur penâ damni &c.* Ex quibus patet, illam propositionem, quam infert in argumen- tis, *originale peccatum jam remissum est causa, & ratio condemnationis æternæ*, esse omnino negandam ab iis, qui volunt defendere sententiam Sancti Doctoris.

Quare si illam propositionem veluti absurdam procul ab asserto Augustini removendam putat, qui fieri potest, ut eodem ipsemet Augustino imponat? Et quidè nusquam Augustinus dixit, peccatum originale remissum esse solam causam, & rationem, cur plurimi reprobentur, ita ut formaliter id intelligatur, de quo plura diximus cap. 4. §. 10.

Hæc contrâ testis conductorem dicta sunt; jam cum ipsemet Bannesio res sit, cujus verba, quo pacto ab Annato citantur ita se habent: *Est denique de hæc nostrum judicium, si quid valet. Crediderim enim, quòd Augustinus tantum fuit sollicitus destruere errorem Pelagianorum asserentium, meritâ præscita causam esse divinæ prædestinationis, & electionis, & quia si consideretur, quòd præscientia malorum operum Esau fuit causa reprobationis ipsius, videbatur Divo Augustino statim fieri consequens, quòd etiam futura bona opera Jacob fuerint causa prædestinationis ipsius, propterea semper negavit, præscientiam malorum operum Esau causam fuisse reprobationis ipsius.* Rationem verò ponit, cur illatio illa non sit legitima; Eo quòd ipsa merita bona sunt effectus prædestinationis, peccata verò non sunt effectus reprobationis; undè benè possunt esse ratio, & causa reprobationis. Tandem addit censuram, quam grandioribus characteribus Annatus expressit: *Propterea manifestum est, quòd non est eadem ratio prædestinationis, & reprobationis, ut si detur causa reprobationis ex parte nostrâ, detur etiam prædestinationis. Si itaque Divus Augustinus voluisset attendere malitiam hujus consequentiæ, nunquam posuisset, quòd universaliter originale peccatum solum est causa reprobationis &c.* Produxit illius Scriptoris totam ferè sententiam, quam contrâ Augustinum tulit, nam ubi eandem confutavero, nihil ex Bannesii censurâ præjudicii Augustino fieri constabit. In primis non rectè credidit in lib. 1. ad Simplic. q. 2. ubi eâ de re Sanctus Doctor fusius agit, sollicitum illum fuisse erroris Pelagianorum confutandi, nam liber ille exaratus est initio Episcopatus Augustini ex lib. 2. Retract. cap. 1. & lib. de Prædest. Sanctor. cap. 4. incidit verò initium Episcopatus Sancti Patris in annum 395. cum Pelagiani anno tantum 411. apparere in Orbe cœperint. Igitur eo in Opere ad Simplicianum nequaquam Pelagianorum errorem confutabat, sed rogatus ab eodem Antistite Mediolanensi cap. 7. Epistolæ Divi Pauli ad Romanos à vers. 10. usque ad 30. ita enim ille petierat, fusè explicuit, ut patet ex initio questionis secundæ. Porro prolixius disputat de illis Pauli verbis à vers. 11. *Cum enim nondum nati fuisset Rom. 9 sent, aut aliquid boni egiſſent, aut mali (ut secundum electionem propositum Dei maneret) non ex operibus, sed ex vocante dictum est ei, quia major serviet minori sicut scriptum est: Jacob dilexi, Esau autem odio habui.* Ubi cum demonstrasset, Jacob non fuisse electum ob opera bona prævisa, idem à pari dicendum esse intulit de Esau, nempe neque ipsum fuisse odio habitum ob prævisa mala opera. Audiatur Sanctus Doctor: *Aut fortè, inquit, quemadmodum illud de Jacob nullis meritis bonæ actionis dictum est, ita Esau nullis meritis malæ actionis odiosus? Si enim, qui a præsciebat, Deus futura ejus opera mala, propterea eum prædestinavit, ut serviret minori; propterea prædestinavit & Jacob, ut ei malus serviret, quia futura ejus bona opera præsciebat, & falsum est jam, quòd ait: Non ex operibus. Si autem verum est, quòd non ex operibus, & indè hoc probat, quia de nondum natis, nondumque aliquid operatis hoc dictum est, undè nec ex fide, quæ in nondum natis similiter nondum erat, quo merito Esau odio habereur antequam nasceretur?*

tur? Ex illâ particulâ fortè colligo, Sanctum Patrem per modum disputantis loqui: quod etiam constat ex his, quæ paulò inferius ponit: *Ut autem, inquit, odisset Esau, nisi iniustitiæ merito injustum est. Quod si concedimus, incipit & Jacob iustitiæ merito diligi. Quod si verum est, falsum est, quod non ex operibus.* Videatur S. Cur enim est improbat Esau. Disputans igitur illam consequentiam intulit, non quòd veram illam arbitraretur, ut dicemus. Tota igitur vis illius illationis est in verbis Apostoli, qui apertè excludit bona opera, cur fuerit dilectus Jacob, & mala item opera, ob quæ odio habitus fuerit Esau: inquit enim, antequàm aliquid boni egissent, aut mali, quod idem est, ac antequàm aliqua opera mala, aut bona egissent, non ex operibus nempe bonis, vel malis, Jacob dilexi, Esau autem odio habui. Undè patet, falsum esse, quod ait Bannez S. Propterea manifestum est. Paulum dum ait, non ex operibus, loqui tantum de operibus bonis Jacob, nam ut ait Augustinus: *Non ex operibus, & inde hoc probat, quia de nondum natis, nondumque aliquid operatis hoc dictum est*, nam si opera tantum bona Jacob excludere voluisset, dixisset, *Cum nondum natus fuisset, aut aliquid boni egisset &c. non ex operibus, sed ex vocante dictum est, quia major serviet minori.* Itaque certum est, ibi Apostolum loqui de operibus utriusque. Quod etiam confirmatur ex his, quæ ibidem addit: *Jacob dilexi, Esau autem odio habui. Quid ergo dicemus, nunquid iniquitas apud Deum? Cum neuter egerit aliquid boni, aut mali, unum tamen Deus diligit, alterum odio habet, quæ ergo iustitiâ id facit Deus? At si Deus futura mala opera Esau prævidisset, nullus datur calumniæ locus.* Ex his apparet vis illius paritatis, quam per modum disputantis affert Sanctus Doctor. Nam ita discurrit: *Si enim quia præsciebat Deus futura ejus opera mala, propterea eum prædestinavit, ut serviret minori, ergo prædestinavit & Jacob, ut ei major serviret, quia futura ejus bona opera præsciebat.* Hec illatio probatur, quia æqualiter excluduntur ab Apostolo opera bona, cur fuerit Jacob electus, ac opera mala, ob quæ Esau fuerit reprobatus: ergo currit par ratio de operibus utriusque in ordine ad amorem, vel odium. Et ita disputat Augustinus, iudicium interim suspendens.

Ibidem

Cæterum scribit Bannez: *Propterea manifestum est, quòd non est eadem ratio prædestinationis, & reprobationis, ut si detur causa reprobationis ex parte nostrâ, detur etiam prædestinationis. Si itaque Divus Augustinus voluisset attendere malitiam hujus consequentiæ &c.* Planè hæc in Augustini libris legendis viri diligentiam desiderari ostendunt: nam malitiam consequentiæ non solum attendit Augustinus, verum etiam solidè confutavit, & quod mirum est, eo ipso loco, ubi minùs diligentem Bannesius illum credidit. Etenim hanc paritatem semper Augustinus negavit: Deus reprobatur ex prævisione demeriti, seu peccati, ergo è contrâ etiam prædestinat ex prævisione boni operis. En totum hoc argumentum ab illâ paritate deductum à Pelagianis in Epist. 106. ad Paulinum: *Quomòdò, inquit, Esau non damnatur indignus, si non ex operibus, sed ex vocante dictum est, quia major serviet minori? Sicut enim illius nulla præceperant opera bona, ut ad gratiam pertineret, sic nec hujus mala, ut ad penam pertinere deberet.* Respondet Sanctus Doctor. *Nulla planè in utroque opera vel bona, vel mala, sed propria; uterque autem illi uni obnoxius erat, in quo omnes peccaverunt &c. sed ambo, qui nondum propria vel bona, vel mala operabantur, rei tamen ex origine nascebantur. Laudet misericordiam, qui liberatur, non culpet iudicium,*

qui punitur. Vides negari paritatem ab Augustino? nam Esau est reprobatus ratione maculæ ex Adamo contractæ, Jacob verò per solam misericordiam liberatus. Hinc celebre veluti axioma Augustini est: *Bonus est Deus, iustus est Deus: potest aliquos sine bonis meritis liberare, quia bonus est, non potest quemquam sine meritis damnare, quia iustus est:* Lib. 3. contrâ Jul. cap. 18. Audi rationem disparitatis, & satere Augustinum optimè vidisse, quòd non est eadem ratio prædestinationis, & reprobationis, ut si detur causa reprobationis ex parte nostrâ, detur etiam prædestinationis, nam actus reprobationis est actus iustitiæ punitivæ hominem damnantis. Atclamat Augustinus: *Non potest quemquam sine meritis damnare, quia iustus est.* Prædestinatio autem est actus puræ misericordiæ, & bonitatis divinæ, quæ nulla opera nostra bona supponit, sed facit, hinc ait: *Potest aliquos sine bonis meritis liberare, quia bonus est. Ergo laudet misericordiam, qui liberatur, non culpet iudicium, qui punitur.* Eat nunc Bannez, & addat, Augustinum malitiam consequentiæ attendere noluisse, & hæc ipsa palmaribus caracteribus Annatus exseribat.

Verum in eadem quæst. 2. ad Simplicianum ubi disputans eam paritatem urgebat: *Ut odisset Esau nisi iniustitiæ merito injustum est. Quod si concedamus, incipit & Jacob iustitiæ merito diligi,* respondens, ac quæstionem pluribus abs se adductis in utramque partem argumentis implexam tandem dissolvens, paritatem negat; ibi enim diffusius probat, nulla opera bona, nec ipsam fidem præcessisse, cujus intuitu Jacob fuerit electus, & concludit: *Ergo ante omne meritum est gratia.* Postea verò eruditè pluribus evincit, Deum non potuisse odio habere Esau, antequàm in illo peccatum cerneret, quia, *omnis creatura Dei bona est, & omnis homo inquantum homo est, creatura est, non inquantum peccator. Est ergo creator Deus & corporis, & animi humani. Neutrum horum malum, & neutrum odit Deus &c. nec odit in homine nisi peccatum.* Ex his concludit: *Non igitur odit Deus Esau hominem, sed odit Deus Esau peccatorem.* Undè confirmatà illâ propositione: *Ut autem odisset Esau, nisi iniustitiæ merito injustum est, consequentiam illatam negat, ergo incipit & Jacob iustitiæ merito diligi,* nam priori illo dicto concesso, probat falsum esse, quod posterius deducunt, nempe Jacob etiam dilectum ob bona merita: *Cur ergo, addit, Jacob dilexit, nunquid peccator erat? Sed dilexit in eo non culpam, quam debebat, sed gratiam, quam donabat.* Ergo per Augustinum grandis est disparitas inter reprobationem, & prædestinationem, quia reprobatio supponit meritum malum, quod odit, prædestinatio verò nullum supponit meritum bonum, sed causat. At Bannez in eo deceptus est, quòd non legens Augustinum quæstionem resolvablem, ea putavit à Sancto Doctore affirmata, quæ antè suæ sententiæ expositionem proposuit ad difficultatem quæstionis totis viribus augendam. Non igitur Divus Augustinus noluit attendere malitiam consequentiæ, sed Bannez noluit attendere Divum Augustinum malitiam consequentiæ & attendentem, & solidissimè confutantem.

Rursus notanda sunt, quæ ibidem Bannesius scripsit, ut ostenderet malitiam illius Augustinianæ consequentiæ: Nam facile, inquit, negari poterat à contrariam sententiam sequentibus, & assignari differentia in prædestinatione, & reprobatione, quòd prædestinatio est causa non solum consecutionis ultimi finis, sed etiam meritum ad ultimum finem. Reprobatio verò, quamvis sit causa ejus, quòd redditur in futuro, scilicet

licet pœnæ æternæ, non tamen est causa ejus, quod est in presenti, scilicet peccati, propter quod totus reprobationis effectus potest cadere super reprobum tanquam propter demeritum. At certè Augustinus hanc differentiam vidit, & ne Bannesium mittam ad alios Sancti Doctoris libros, eo ipso in loco, ubi ab Augustino minime illam observatam dixit. Etenim ibi fuse probans, prædestinationem esse causam meritorum hæc ait: *Vocantis secundum propositum est ergo gratia, percipientis vero gratiam consequenter sunt opera bona, non quæ gratiam pariant, sed quæ gratiâ pariantur. Non enim ut ferreat, calefacit ignis, sed quia ferreat; Nec ideo currit rota, ut rotunda sit, sed quia rotunda est. Sic nemo propterea bene operatur, ut accipiat gratiam, sed quia accepit.* Lege cap. 10. de Prædest. Sancto. Postea dat differentiam reprobationis à prædestinatione, quod illa non causat peccatum, ob quod homo reprobat, licet causet pœnam sceleris debitam, ita enim de reprobante Deo loquitur: *Odit enim in eis impietatem, quam ipse non fecit. Sicut enim Judex in homine odit furtum, sed non odit, quod datur ad metallum, illud enim fur, hoc Judex facit; ita Deus, quod ex conspersione impiorum facit vasa perditionis, non odit, quod facit, id est, opus ordinationis suæ in pœnâ debitâ percipientium.* Itaque Augustinus prædestinationis, & reprobationis latum discrimen novit, nempe quod prædestinatio Dei vocantis est causâ bonorum operum, non vero reprobatio est causâ malorum. Imò Sanctus Pater adeo constanter illam disparitatem asseruit, ut ex illâ unâ originale peccatum deduxerit, & antè tria lustra, quam erumperent, Pelagianos profligaverit. Cum enim probasset, divinam electionem nulla merita in homine supponere, & ex aliâ parte ad reprobationem justam demerita requiri intelligeret, quærens de reprobatione Esau, *qui si nullo merito improbat, est, petit rationem, quomodo ejus improbatio justa dici potest?* Cum vero ex Apostolo pateat, ipsum ex suis operibus non esse reprobatum, & ex aliâ parte certissimum esset, quod ut Deus odisset Esau, nisi iniustitiâ merito iniustum est, concludit, quod facta est una massa omnium veniens de traduce peccati, nempe quia concupiscentia carnalis de peccati pœnâ jam regnans universum genus humanum tanquam totam, & unam conspersionem originali reatu in omnia permanente confuderat. Et antea: *Una est enim ex Adam massa peccatorum, in quâ & Judæi, & Gentes remotâ gratiâ Dei ad unam pertinent conspersionem.* Quomodo vero ex hac massâ eligantur vasa alia in honorem per electionem, alia per reprobationem in contumeliam, fusius ibidem tradit. Quare rectè ab eodem dictum est: *Ecce enim odit Esau, quod vas ipse fecit in contumeliam.* Quis vero non miretur, vastum Augustini ingenium de efficaciâ gratiæ, de Prædestinatione Sanctorum, de reprobatione, de peccato originali adeo diffusè eo in opere disputasse, ac si jam cum Pelagianis collato veluti pede certaret, qui tamen post tria lustra erupere? Hinc videas, Pelagianos unum Augustinum hostem habuisse implacabilem, à quo pessimam hæresim, antequam nasceretur, suffocatum videbant. Omnes quidem in controversiis contra Pelagium de divinâ gratiâ primas illi debent, cum Augustino nullus scripserit, vel melius, vel diffusius. Sanè cæteros Patres eo in argumento tanto post se intervallo reliquit, ut si omnia de gratiâ, ac peccato originali à prioribus Patribus asserta colligantur, huic uni secundæ questioni ad Simplicianum, sive argumentorum pondus, sive doctrinæ acumen, sive rerum difficillimarum explanationem species, sine dubio cedere videantur: quæ

tamen quæstio, antequam audirentur Pelagiani, uti diximus, scripta est, ut vel hinc importunè Recentiorum voces alios Patres inclamantium satis solidè comprimantur. Etenim ex iis, quæ Sanctus Pater ad Simplicianum scribit, evidenter ostenditur, in quæstionibus de divinâ gratiâ reliquos Patres esse utiles, Augustinum vero necessarium, quod tam certum est, ut Recentiorum, quorum objectis satisfacimus, acurissimus Vasquez hanc Augustinianæ auctoritati laudem dederit: *Augustinus in materiâ de gratiâ, & prædestinatione inter cæteros Ecclesiæ Patres non aliter, quam Sol inter minora sidera præfulget* 1. p. disp. 89. cap. 1. num. 8.

Volo hic unum advertere, quo Bannesii de Augustino censura ita rejiciatur, ut eadem ipse Bannesius percellendus sit. Dico igitur, differentiam illam prædestinationis à reprobatione, quod hæc supponit mala merita, quæ puniat, illa vero non supponat merita bona, quæ præmio compenset, longè constantius, ac rigidius fuisse ab Augustino assertam, ac defensam, quam ab ipsomet Bannez. Nam, si huic Scriptori objiciatur hoc argumentum: *Divina providentia sine meritorum prævisione assumit ad gloriam æternam, ergo eadem providentia sine demeritorum prævisione potest excludere à gloriâ: Nullam hic malitiam consequentia notat, non hic repetit disparitatem, quam Augustino veluti suggerit, prædestinationem causare merita, reprobationem vero non causare demerita, sed supponere, sed totum concedit; etenim in responsione ad argum. 2. ait: Antè præsitum peccatum potest intelligi Deus odore habere quosdam, id est non diligere in vitam æternam.* Ibi enim cum aliis passim concedit, reprobationem, ut vocant, negativam, quæ Deus negat gloriam non in pœnam peccati, sed ut purè donum indebitum, non supponere prævisionem demeritorum. At Sanctus Augustinus adeo mordicus sustinet disparitatem datam inter reprobationem, & prædestinationem, ut ubique reprobationem illam sine prævisione demeritorum, licet negativam, excluderet, atque in Pelagianis semper damnaverit. Pelagiani enim contendebant, pueros nasci sine ullo peccato originali, negabant tamen, illos admitti ad vitam æternam regni cælorum, nisi per baptismi gratiam adoptarentur; etenim cum gloria liberè à Deo donetur, dicebant, Deum statuisse eandem baptizatis tantum conferre. Illorum verba apud Augustinum lib. de Pecc. orig. cap. 5. hæc ipsa sunt: *Quia Dominus statuit, regnum cælorum non nisi baptizatis posse conferri, quod, qui a vires naturæ non habent, conferre necesse est per gratiâ libertatem.* Undè erat illorum celebre axioma: *Habet gratia, quod adoptet, non habet unda, quod diluat,* apud Scriptorem libri 2. de Vocat. Gent. cap. 24. Ita pueri sine baptismo morientes excludebantur à regno cælorum non in pœnam peccati originalis, quod Pelagiani negabant, sed quod possessio regni cælorum non erat debita, nam vires, ajunt, nature non habent, ut possint illud acquirere. Quare pueros sic excludi à regno cælorum, nullam pœnam esse asseriebant apud Augustinum lib. 3. contra Jul. cap. 3. & lib. 4. Oper. Imperfect. cap. 99. & lib. 5. cap. 1. asserit, pueros sine baptismo defunctos ex Pelagianorum sententiâ *liberos ab omni damnatione esse.* Erant igitur exclusi reprobatione purè negativâ, hoc est, non admissi in regnum cælorum, nullâ interim pœnâ illis inflictâ, ita ut ipsa exclusio, seu non admissio in regnum cælorum nulla pœna illis esset. At Sanctus Augustinus ubique contra Pelagianos contendit;

pueros sine baptismo morientes, si nullâ culpâ originis infecti sint, injustè reprobatione negativâ excludi à regno Dei. Sexcentis in locis id contra hæreticos urget. Lib. 1. de Pecc. merit. cap. 30. *Nunquam explicant isti, quia per justitiam nullum peccatum habens imago Dei separatur à regno Dei.* Et lib. 5. contra Jul. cap. 11. *Veritan vos quoque, qui eos velut liberos ab omni damnatione esse contenditis, cogitare non vultis, quâ illos damnatione puniatis, alienando à vitâ Dei, & à regno Dei tot imagines Dei &c.* Hæc autem injustè patiuntur, si nullum habent omnino peccatum; aut si justè, ergo habent originale peccatum. Et lib. 2. Oper. Imp. cap. 325. *Nunquam dicitur es, ut sis justum, ut parvuli nullâ suâ, nullâ plerumque etiam suorum culpâ sine baptismo mortui à parentibus, & proximis fidelibus separantur, & ad regnum Dei non admittantur.* Lib. 5. contra Jul. cap. 9. scribit: *Quapropter natos ex Adam transferri reuatos oportet ad Christum, ne à regno Dei pereant imagines Dei, quod sine malo fieri, qui dicit, nec amorem habet, nec timorem Dei.* Et Epist. 106. *Hoc à justitia Dei penitus alienum scribit.* Lib. 6. cap. 4. *Si nihil meruissent mali, nunquam priuarentur in communi causâ priuatione tanti boni.* Lege Serm. 14. de Verb. Apost. ubi clamat: *Quare enim patrimonium regni celorum abripiis innocenti? A quo regnum celorum non acquiritur, profectò magno bono fraudatur. Quæ est ista justitia? &c.* Idem docuit Sanctus Gelasius Papa in Epistola ad Episcopos per Picenum contra Pelagianos: *Cur igitur, inquit, infans hæc sorte concluditur, nempe non admitti in regnum celorum, si nullum habet omnino peccatum; magisque videtur, quod absit, injustus Deus, si illic infligatur pœna, ubi nulla sit culpa?* Concinit Synodus Byzacenorum Patrum in lib. de Incarn. & Grat. cap. 14. ubi ajunt: *Et cum non sit iniquitas apud Deum, qui fecit hominem ad imaginem suam, quæ iustitia est, ut imago Dei, quæ nihil potuit per se ipsam delinquere, si non redimatur sanguine filii Dei, in regnum Dei non permittatur intrare? Quæ duo testimonia consultò addidit, quia nonnulli memoratam Sancti Doctoris sententiam falsam existimant.* Itaque fixum fuit, certumque omnino apud Augustinum, ac Sanctos Patres ejusdem discipulos, neminem posse sine culpâ reprobari purè negativè à regno celorum tanquam beneficio indebito, uti certissimum fuit eidem, neminem in statu naturæ lapsæ prædestinari ex prævisione alicujus boni operis. Quare disparitatem inter prædestinationem, & reprobationem eam necessariò esse dixit, ut Deus citrà injustitiam non posset excludere à regno celorum parvulos sine culpâ, licet id non faceret in pœnam. Non est igitur Augustinus docendus illam disparitatem, vel malitiam consequentiæ à Binefio, cum & ipso meliùs eandem norit, & longè rigidius defenderit. Recentiores Alarcon, Herice, alique reprobationi illi negativæ antè prævisâ demerita Calvinismi fuliginem obsecant, undè magnè contra ipsos querelæ Thomistarum inaudiuntur, Joannis à Sancto Thoma 1. p. disp. 10. de Reprob. num. 19. Gonetti disp. 5. tom. 4. art. 2. §. 3. Et certè Calvinus reprobationem positivam antè prævisionem peccatorum astruxit, imò ab eadem dixit peccata causari, atque ad hæc perpetranda homines impelli, quæ à Thomistis unà cum reliquis Catholicis negantur. At nos absit, ut Pelagianismum sapientissimis viris, & in Augustino defendendo ex juramento Salmanticensi commilitonibus, ac nostris fœderatis imponamus, illa enim tantum diximus, queis Binefio censuram plenè confutaremus. Non est tamen cur adversarii hujus Theologi testi-

monium contra Augustinum producant; qui in eodem loco, nempe articulo illo quinto in confutatione sententiæ Javelli ait: *Augustinus gratiæ Dei testis insignis, & prædicator.* Et §. His ergo opinionibus, addit: *Statuenda est vera sententia juxta mentem Augustini, & Divi Thomæ.* Quare siquid deceptus dixit de Augustino, uti exultatione illum quidem dignum ducimus, ita non tantæ auctoritatis habendus est, ut ejus testimonium contra Sanctum Doctorem palmaribus caracteribus expressum ab adversariis exaggerandum videatur.

§. XI.

Sanctus Bernardus perperam contra Augustinum ab Annato adductus.

Recentiores, ut ingens testium agmen, quo Sanctum Augustinum non loco tantum movere, sed etiam penitus obruere tentarunt, nobilissimi Patris testimonio claudant, Sanctum Bernardum contra Augustinum suffragium dare affirmant, clamantes cum Annato pag. 884. *Veniat ergo post ultimum Sanctus Bernardus, qui nominari debuit antè primum.* Ille verò nunquam contra Augustinum descendet, nec si machinas omnes admoveatis. At inquiunt: *Igitur Sanctus Bernardus tam religiosus Sancti Augustini cultor, tam studiosus Lector, tam idoneus arbiter Ecclesiasticæ, ac necessariæ doctrinæ peculiarem tamen ejus sententiam, quæ negat Sanctum Joannem Baptistam accepisse plenam in utero materno sanctificationis gratiam, rejicit in Epistola ad Canonicos Lugdunenses, & principio, quo nitebatur Augustinus, quod scilicet nemo reuatus dici possit, priusquam natus, contrarium opponit, atque tamquam prius Sanctum esse, quam natum.* Cum verò sciant, Augustinum quandoque à Bernardo appellatum validissimum malleum hæreticorum, atque Catholicæ religionis columnam, quasi per risum ita concludunt: *Constat ergo exemplo Sancti Bernardi tales esse, quas dixerat duas illas columnas, ut non sit necessariò timentum, si quis ira dellatur ab Augustino, ut tamen imitatur Ambrosio, etiam in iis, quæ contra Pelagianos Augustinus disputavit, neque nullum videri posse aliquando validissimi hæreticorum mallei incertum ictum.* Hæc illi.

Fatemur, particularem fuisse Sancti Doctoris sententiam adversus Pelagianos de peccato originali disputantis, Jeremiam, ac Joannem Baptistam non fuisse plenè à peccato originali in utero matrum per gratiam sanctificantem liberatos. Hoc docuit Epist. 57. ad Dardanum, & lib. 4. contra Jul. Oper. Imperf. cap. 133. ubi ait: *Quia & Jeremias, & Joannes quamvis sanctificati in utero matrum, traxerunt tamen originale peccatum.* Nam quo alio merito interirent eorum animæ de populo suo, nisi die octavo circumciderentur, nisi ad Christi gratiam pervenirent &c. Erant ergo illi, & naturâ filii iræ ab uteris matrum, & gratiâ filii misericordiæ ab uteris matrum, quia nec adhuc eis inerat sanctitas, quæ vinculum solveret successioni obnoxia, quod suo tempore solvi oportebat, & inerat tamen, quæ præconem Christi à maternis visceribus designabat. Duo hæc consideranda sunt: Joannem Baptistam repletum per Spiritus sancti gratiam prophetiæ dono, postea noxâ originali liberatum fuisse in utero. Primum concedit Sanctus Augustinus: alterum negat, ut ejus verba clarè ostendunt. Sanctus Bernardus primum & ipse sine hesitatione concedit, de altero verò dicit, se non audere quippiam definire. Audiantur dulcia mellisui Doctoris verba, ne Annati in Augusti-

Augustinum amaris sermo nobis fastidium ingerat: Certissime autem, inquit, sanctus Spiritus, quem replevit, sanctificavit. Ceterum quatenus adversus originale peccatum hæc ipsa sanctificatio valuerit, sive pro isto, sive pro illo Propheta, vel si quis alius simili præventus gratia fuerit, NON TEMERE DIXERIM. Deinde sententiam Sancti Augustini considerans addit: *Attamen quis dicat Spiritu sancto repletum manere adhuc filium nihilominus iræ, & si mori in uero contigerit, cum hac plenitudine spiritus penas lucturum damnationis? Durum est; MINIME tamen AUSIM hinc QUIPPIAM MEAM SENTENTIAM DEFINIRE. Sed quicquid de hoc sit &c.* Vides, Annate, nihil eâ in re Bernardum definire unius, ut iure quidem arbitror, Augustini, quem habebat, ut dicis, dum hæc scriberet, presentem, auctoritate remoratum? Dura illi Augustini sententia visa est: at durius falsus est ab Augustino discedere: *Minime tamen, inquit, ausim hinc quippiam meam sententiâ definire.* Hocine est Annate, ut peccaris, diuelli ab Augustino? hoc putare nullum aliquando validissimi hereticorum mallei incertum ictum? Imò hoc est, Lectoribus fucum facere, ac Bernardo nimium injuriosum esse, dum illum ea recitantem inducis de Augustino, quæ ne cogitavit quidem. Illa itaque est Mellissui sententia Epist. 174. ad Canonicos Lugdunenses.

Sed aliud quid Annatus garrit, contenditque, Bernardum diversa, imò aduersa sapere vel eo ipso in loco ab Augustino recedendo, ubi se cum Augustino aut errare, aut sapere proficitur, nempe Epist. 77. ad Hugonem. De Annati verba: *Ut omittam, quod relatâ illâ sententiâ, qua sensit Augustinus, internam cordis conversionem ad Deum externam baptismi susceptionem posse supplere, vir minime iactabundus, negare audeat fuisse uspiam ab eo retractatam, quamvis retractasset exemplum, quod subiecerat, Sancti Latronis eâ ratione, quod incertum esset, an fuisset baptizatus.* Nescio quo consilio Annatus hic paralepsi utatur. Eja age, ediisere, cur ex Bernardo Augustinum acculare tibi in religionem venit? Ita est, Bernardus vir minime iactabundus Augustini sententiam, qua aserit internam cordis conversionem ad Deum baptismum posse supplere, negare audeat fuisse uspiam ab eo retractatam. Fortè hanc sententiam retractandam Augustino fuisse putas? Illam sententiam antè Sanctum Augustinum docuerat Sanctus Cyprianus, quem laudat Sanctus Doctor lib. 4. de Baptis. cap. 22. ubi de baptismo ait, si ex necessitate desit, posse supplere fidem, conversionemque cordis, quia, tunc impletur invisibiliter, cum mysterium baptismi non contemptus religionis, sed articulus necessitatis excludit. Sed & Sanctus Ambrosius hoc ipsum docuerat de Valentiano Imperatore, ut patet ex ejusdem oratione, in qua defuncti Valentiani laudes recitat. Utrumque verò Ambrosium nempe, & Augustinum sequitur Sanctus Bernardus illâ in Epist. 77. quorum testimonia laudat, scribens: *Ad his ergo duabus columnis, (Augustinum loquor, & Ambrosium) crede mihi, difficile avellor. Cum his, inquam, me aut errare, aut sapere fateor; credens & ipse, solâ fide hominem posse salvari cum desiderio percipiendi Sacramentum, si tamen pio adimplendo desiderio mors anticipans, seu alia quæcumque vis invincibilis obviaverit.* Audis, Bernardum virum minime iactabundum cum Augustino sapere, & credere, solâ fide hominem posse salvari cum desiderio percipiendi Sacramentum? Cur verò eam sententiam Augustini diceret, fuisse uspiam ab eo retractatam, in quam pedibus ivit? Sed & Apostolica Sedes eandem sententiam ob Augustini auctoritatem approbavit. Inno-

centius III. in literis ad Cremonensem Episcopum, quæ apud Gregorium IX. extant lib. 3. tit. 43. cap. 2. ita scribit: *Quem sine undâ baptismatis extremum diem clausisse significasti, quia in Sanctæ Matris Ecclesiæ fide, & Christi nomine perseveravit, ab originali peccato solutum, & celestis patriæ gaudia esse adeptum asserimus incunctanter. Lege super octavo libro Augustini de Civitate Dei, ubi inter cætera legitur: Baptismus invisibiliter ministratur, quem non contemptus religionis, sed terminus necessitatis excludit. Error tamen irrepit, nam verba illa leguntur non in lib. 8. de Civit. sed libro 4. de Baptismo, ut recitavimus, quæ etiam laudatus Bernardus ex eodem lib. 4. adduxit. Hinc Theologi baptismum fluminis, & Tridentina Synodus Sess. 6. cap. 4. baptismum in voto justificare discernunt. Quid igitur tibi in mentem venit, Annate, dum sententiam illam Sancti Doctoris ab Ecclesiâ approbatam quasi retractatione dignam recensuisti, quam etiam constanter idem tenuit post exortos Pelagianos ad finem usque vitæ? Legatur lib. 1. de Orig. animæ cap. 9. & 2. Retract. cap. 18. Qui plura eâ de re scire cupit, consulat Christianum Lupum auctorem satis notam in lib. de Atr. & contrit. cap. 8.*

An fortè irrides, quod de baptismo Sancti Latronis Augustinus insinuavit? Sanctus Doctor rem sibi certam, nempe conversionem cordis supplere vicem baptismi, non posse satis efficaciter illo exemplo demonstrari falsus est in lib. 2. Retract. cap. 18. affirmans à quibusdam non incredibiliter dici, latronem aquâ illâ, quæ de vulnere lateris ejus emicuit, tanquam sacratissimo baptismo fuisse perfusum: Lib. 1. laudato. Ceterum idem Pater non putavit, illum fuisse antè crucis fixationem baptizatum. Apertè ait ibidem: *Latro ille non antè crucem Domini sectator, sed in cruce confessor &c.* Tunc etiam fides ejus de ligno floruit, quando discipulorum marcuit. Illa verò de baptismo latronis adducit, quibus confutaret errorem Vincentii Victoris, qui exemplo latronis contendebat, pueros sine baptismo mortuos pervenire posse ad originalium indulgentiam peccatorum, ut patet ex lib. 3. de Orig. animæ ad Vincentium, ubi toto capite nono de baptismo latronis discurret. Quæ tamen ita adduxit, ut omnem errandi occasionem ex illius latronis exemplo rescicaret. Hinc lib. 1. cap. 9. cum varios modos recensisset, quibus latro ille vel dicebatur, vel dici poterat baptizatus, conclusit: *Verum hæc, ut solet, quisque accipiat, dum tamen de baptismo non prescribitur Salvatoris præcepto hujus latronis exemplo.* Et ipse Bernardus contentit, incertum esse, an latro fuerit baptizatus, dicens: *ed quod sanè incertum sit, utrumnam fuerit baptizatus.* Hinc Pater Lupus in Sanctorum Patrum lectione summâ cum laude versatus in Opusculo laudato de Contrit. & atr. cap. 9. ait: *Latronis baptismus esse incertum. Variat non solum Augustinus, sed Patres passim omnes.* Hæc quidem addidi, quia ex illâ Sancti Bernardi Epist. 77. ad Hugonem, quale Augustini dictum ab adversario per reticentiam reprehensionis expositum, jure notari possit, prorsus non video, sed nec eundem Annatum vidisse existimo.

§. XII.

Sanctum Augustinum contra Augustinum
producunt.

Rem confecisse, ac totâ causâ Augustinum dejecisse sibi persuadent, faventibus suffragiis,

ut gloriantur; trium Summorum Pontificum, sex Cardinalium ex omnium numero eruditissimorum, & ferè sanctissimorum, tot deinde Antistitum, tot Doctorum omnium Scholarum, Ordinum, & Nationum: Annati sibi victoriam, ac triumphum canentis voces sunt cap. 4. pag. 887. Sed ut Augustino omnem prorsus evadendi aditum præcludant, ad ipsiusmet confessionem provocant, quippè qui tantorum testium omni exceptione majorum vocibus convictus integram ipsis litem sit concessurus. Audiatur Annatus cap. 5. pag. 888. qui ad eò victoriæ securus in arenam descendit, ut nullo pacto dubitet, vel ipsomet Augustino iudice postremâ veluti acie dimicare: *Quando, inquit, eâ conditione disputamus, ut stemus Augustini iudicio, inquirendum est hoc quoque, censuerit ne Augustinus placita omnia sua etiam illa, quæ dum Pelagianos insectatur, exposuit, amplectenda esse necessario?* In primis contendunt, statuisse Augustinum, tria tantum dogmata adversus Pelagianos juxta Catholicam fidem esse tenenda, quod Sadoletus Recentiores docens olim dixerat in Epistola ad Contarenum, uti §. 1. narravimus. Rursus plura Sancti Patris testimonia producant, quibus aserit, nolle se eam Lectoribus legem imponere, ut omnibus abs se positâ assertionibus acquiescant, ablatâ omni prorsus contradicendi libertate. Unum dabo, nam idem reliquorum sensus est diversis tantum verbis expressus. In Epistola ad Fortunatianum scribit: *Neque enim quorumlibet disputationes, quamvis Catholicorum, & laudatorum hominum velut Scripturas Canonicas habere debemus, ut nobis non liceat, salvâ honorificentia, quæ illis debetur hominibus, aliquid in eorum scriptis improbare, atque respicere, si forè invenimus, quod aliter senserint, quam veritas habet divino adiutorio, vel ab aliis intellectâ, vel à nobis. Talis ego sum in scriptis aliorum, tales volo esse intellectores meorum.* Ex quibus, aliive eandem in rem adductis exclamant: Licet ergo ex Augustino Augustini doctrinam aliorum scriptorum iudicio censendam exponere, licet & proprio, idque salvâ honorificentia. Neque ad eò perversum est hoc consilium, ut habere non possit adiutorem Deum: Loquitur Annatus pag. 897. Nil tamen novi hîc censors afferunt, sed Pelagianorum, ac Lutheranorum voces contra Augustinum integras repetunt. Pelagiani, cum ab Augustino Patrum testimoniis oppugnarentur, ex Augustini libris nullam sibi Patribus adherendi necessitatem esse insolenter respondebant. Audiatur Julianus lib. 4. Oper. Imp. cap. III. *Sed bene, quod nos onere talium Personarum levasti. Nam in libro, quem ad Timasium contra liberum arbitrium contulisti, cum Sanctus Pelagius venerabilium virorum tam Ambrosii, quam Cypriani recordatus fuisset, qui liberum arbitrium in libris suis commendaverant, respondisti, nullâ te gravari auctoritate talium, ita ut dices, eos processu vitæ melioris, si quid malè senserant, exiisse. Tua tibi ad hoc relata sint, ut excitare de solis nominibus erubescas invidiam.* At non veterum tantum hæreticorum, sed & recentium Dogmatistarum tritum hoc effugium esse ad Sanctorum Patrum, ac præcipuè Augustini auctoritatem eludendam, testatur eruditissimus vir Stapletonus Tomo 1. contr. 3. lib. 7. cap. 15. *Alii, inquit de Protestantibus, non plus eis, nempe Patribus, tribuendum esse arguunt, quam ipsimet Patres sibi tribui postulant, & hoc in loco varias Augustini sententias producunt, quibus ille suis scriptis non aliter fidem haberi postulat, quam quatenus ex Scripturâ Sacrà, vel ex evidenti ratione sententiam suam confirmaverit.* Additque, in verbis Sancti Au-

gustini ex lib. 11. contra Faustum cap. 5. in quo loco sibi plaudit Annatus pag. 897. eos *mirificè exultare.*

Doctissimus, idemque sanctissimus Pater cæteris virtutibus, quibus divino munere ad stuporem usque ornatus fuit, sociam modestiam adjunxit, neque tantum sibi unquam tribui voluit, quantum Pythagoræ à discipulis delatum fuit, ut illud esset ineluctabile argumentum *av'ris e'p'a.* Hoc unum Augustinus rogat totâ Epistola septimâ ad Marcellinum. Cæterum disputans contra Pelagianos passim capitalia dogmata tanquam Catholicas sententias defendere se proficitur. Ita lib. 5. contra Jul. cap. 12. quinquè de concupiscentiâ quaestiones agit, ubi ait: *In his quaestionibus Catholicâ veritatem antiquis traditâ, vestra impietas suffocatur.* In Epist. 107. ad Vitalem duodecim theses de gratiâ statuit, asserens easdem ad fidem rectam, & Catholicam pertinere. Idem de prædeterminatione docet lib. de Dono perf. cap. 23. in fine. Illud vel maxime iterum recolendum est, Sanctum Doctorem, cum in libris Retractionum plures sententias correxerit, nullam contra Pelagianos statutam, aut defensam thesim expunxisse, ut planum fiat, Augustinum censuisse omnia, & singula, quæ illis in libris docuerat, à vero non dissonare, sed novum laborem, atque exactiorem diligentiam Augustinus fortè Recentioribus reliquit, qui iterum severiori iudicio eadem Hipponensis scripta, ut ait Annatus pag. 897. *inspirante Deo examinata* errores continere demonstrarent.

Cum olim Semipelagiani Augustinum erroris arguerent in iis libris, quos contra Pelagianos procurrerat, modestissimi vir ingenii respondit in fine lib. de Dono perf. *Qui verò errare me existimant, etiam, atque etiam diligenter, quæ sunt dicta considerent, ne fortassis ipsi errent.* Ibidem verò cap. 21. ait: *Quamvis neminem velim sic amplecti omnia mea, ut me sequatur, nisi in iis, in quibus me non errare perspexerit. Nam propterea nunc facio libros, in quibus Opuscula mea retractanda suscepi, ut nec me ipsum in omnibus me secutum fuisse demonstrarem &c.* Quæ quidem attentioni mentis acie considerans Magnus ille Annalium Ecclesiasticorum scriptor Cardinalis Baronius Tomo 5. ad annum 426. pag. 498. hæc in Augustini commendationem scripsit, quæ licet super iis recitata sint, libeat hîc quoque repetere: *Hæc ipse, ait, dignâ quidem Sancti Augustini modestiâ, animique ejus admirabili cum submissione reverentiâ, ut planè nisi aliudè, ex his saltem intelligere valeas, afflatum ipsum divino spiritu illa scripsisse, cum non supra quempiam alium, quam super humilem, quierum, & trementem sermonem Dei divinum affore Numen, Deus per Prophetam fuerit contestatus: Sicut & Jacobus docuit ubi ait: quæ desursum est sapientia primum quidem pudica est, deinde pacifica, modesta, suavis, bonis consentiens.* Hæc ille. Et tamen eò prorupit Annatus, ut affirmare non extimuerit cap. 5. pag. 897. impugnatorem Augustini *habiturum adiutorem Deum!* Et hic inter Sancti Doctores defensores numerari vult, Augustinum à Baianis vindicando? Non est hoc, Annate, Augustini causam tueri, sed prodere.

Verum licet præ animi modestiâ ad eò humiliter de se Augustinus sensit, Catholicæ tamen Ecclesiæ iudicio ejus de divinâ gratiâ doctrina ita approbata est, ut vel ipsi Recentiores, qui post Annatum contra Jansenium scripsere, rei evidentiâ coacti hanc Augustinianæ auctoritati, non dicam laudem, non testimonium, sed confessionem cum Decampio dederint: *Concliorum sanctiones, & Romanorum Pontificum*

edita,

edicta, quibus Pelagiana hæresis jugulata occubuit, ex Sancti Augustini libris petita sunt, Sancti Augustini doctrinam continent, Sancti Augustini verbis exprimentur. Fuit Augustinus quodammodo Ecclesiæ prætor, cum Romanis Pontificibus, & Conciliis ore præerit, quod de superbissimâ hæresi judicavit. Fuit lingua Ecclesiæ, cum ejus verbis decreta concepta sunt, & quæ prius fuerant Augustini voces, Spiritus sancti oracula esse ceperunt. Fuit ille Conciliorum Dux, atque ingenium, cum iis rationes, & argumenta subministravit, quibus Pelagium, ejusque complices fregerunt: Lib. 3. Hæret. Janf. disp. 1. cap. 6. Video, Annatum spifsum hinc pulverem excitare, quo tantam Romanæ Ecclesiæ lucem Augustinum quaquaversum irradiantem obducatur. Quas enim ille nebulas cogit toto capite sexto, quibus delatas à Romanis Præsulibus Augustino laudes offuscet? Illius tamen vanos conatus insequenti capite reprimemus, ubi Sancti Doctoris auctoritatem Apostolicæ Sedis sententiâ toties munitam ab hujus Sancti Patris Vindicatorem, uti se jactat, objectionibus, pravifque interpretamentis asseremus.

Attamen etiam si nullus pro Augustino veterum Patrum staret, ac Vaticana oracula silerent prorsus omnia, non adeò deplorata censenda esset Augustini causa, ut Annato eidem adversante, nullum faventem Judicem fortiri in Orbe posset, præsertim cum manifestum sit, plura ipsum testimonia falsasse, alia prorsus finxisse, quosdam in testes adduxisse, vel Semipelagiano errore infectos, vel Grammaticos imperitos, vel novos ex Juris consultis Theologos, vel impudentes, minùsque consultò locutos, atque Augustinensium librorum prorsus infcios. At eum Sancti Augustini doctrinam tot Romanorum Præfulum laudibus, tot Conciliorum decretis, tot omnium veteris Ecclesiæ Patrum encomiis ornata, munita, ac defensa sit, quis nuper eandem in judicium à Recentioribus vocatam damnari vel minimâ ex parte posse suspicetur? Ab Augustino enim stat antiquitas, à Recentioribus novitas, illinc sanctitas, hinc audacia; illinc antiqui Patres, hinc novi scriptores; illinc tot sæculorum consensus, hinc nostræ ætatis scholasticorum minima portio. Quæ sanè cum attentius considero, illud subindè mecum reputo, nescire me, an laudem, vel odium potiùs apud probos hoc opere mihi met conciliarim, contraxerimve. Profectò arbitror, non defuturos, qui me inanem operam posuisse dicent, Augustinum in judicio contà Recentiorum accusationes defendendo, quasi horum temeritas vel initio causæ non statim intelligatur, qui contrà summum Ecclesiæ Magistrum conductis testibus coràm Orthodoxo Orbe dimicare audent. Sed veniam precor, si quicquam à Recentiorum testibus Augustino timere mali visus sum; ejus enim causam defendendam suscepi, ne apud imperitos, nimiùmque credulos tantorum testimoniâ nomina, quæ adversarii longo ordine contrà Augustinum producere gloriabantur, vel fidem invenirent, vel suspicionem saltèm ingererent.

CAPUT VI.

Elogia à Summis Pontificibus Augustiniana doctrinæ contrà Pelagianos delata à sinistris Recentiorum interpretationibus vindicantur.

SANÈ non levem invidiam redolet Recentiorum factum, de quo hoc loco sermonem instituimus. Romani Præsules Sancti Augustini de divinâ gratiâ

doctrinam miris præconiis consecrarunt. Undè tanta eidem ab omnibus per tot retrò sæcula veneratio impensa est, ut post eorundem Pontificum voces Orthodoxi unum Augustinum inaudiverint, imò Augustini dogmata in Pontificum decreta, ac Synodorum canones transferint, quod in Historiâ Pelagianâ demonstravimus. Hæc quidem Recentiorum animum altiùs pupugere; quare delata Augustinianæ doctrinæ à Romanis Præsulibus elogia falsis interpretationibus partim decurtare, partim eludere audacter quidem, sed non æquè feliciter conati sunt.

Primus inter Pontifices, qui Sanctum Augustinum commendarunt, Innocentius producitur, qui cum ab Augustino literas accepisset, à quatuor aliis collegis subscriptas, quibus Pelagii errores eidem significantur, respondit Epistolâ 96. inter Augustinianas: *Quod earum tenor, omnisque contextio est in consideratione quotidianæ gratiæ Dei, & in eorum correctione, qui contrà sentiunt, integrâ ratione consistit, ut & illis omnem tollere possit errorem, & idoneum dato cuiusvis nostræ legis exemplo, quem sequi debeat dignum possit præbere Doctorem.* Legantur, quæ diximus lib. 1. Hist. Pel. cap. 11. Recentiores haud universam Sancti Augustini doctrinam contrà Pelagianos ab Innocentio approbatam fuisse contendunt, sed quâ parte tantum decertat contrà duos Pelagii errores, quos ibi Pontifex damnat. Do verba Moraines disp. 12. Ant. Janf. num. 49. *Ex hac autem approbatione hujusmodi literarum de uno, aut altero tantum errore loquentium, inferre velle, totam Divi Augustini doctrinam de gratiâ fuisse specialiter ab Innocentio approbatam, est malitiosè simplicibus illudere, & eruditorum patientiâ intolerabiliter abuti.* Quod verò Sanctus Augustinus, quò meliùs Pelagianæ hæresis faciem Innocentio suis coloribus pictam ostenderet, ejusdem Hæresiarchæ librum in laudem naturæ emissum, atque adversarium abs se de naturâ, & gratiâ compositum volumen miserat, addit ibidem: *Respondens Innocentius sequenti Epistolâ 96. nullam facit mentionem aliorum errorum Pelagii, neque libri de naturâ, & gratiâ Divi Augustini, sed tantum laudat præcedentem Epistolam ab illis ad se scriptam.* Duos verò errores ibidem tantum damnatos esse ait, nempe non dari peccatum originis, neque Dei gratiam esse necessariam ad rectè, pièque vivendum.

Quid de libro Pelagii Sanctus Innocentius decernat, audiamus: *Librum sanè, inquit, qui ejus esse diceretur, nobis à vestrà charitate transmissum evolvimus, in quo multa blasphemias, nihil, quod placeret, nihil, quod non penitus displiceret, à quovis damnandum, atque calcandum, cui similia, nisi qui ista scripserat, nemo alter in mentem reciperet, atque sentiret.* Itane nihil Pelagiani libri Innocentio placere, nihil in eo scribi, quod non displiceat, est unius tantum, aut alterius erroris condemnari, an potiùs plenum erroribus judicari? Unam interim particulam disjunctivam corrigas, Moraine; dixisti enim Innocentii literas de uno, aut altero errore loqui, reponas conjunctionem, de uno, et altero illam periodum reddens, ne quis ergà te malevolentior dubitasse te dicat, duo-ne, an unus tantum Pelagii error illis in literis proferatur. Sed ad Augustinum meum redeo. Hic Pelagii librum ad Innocentium mittens cum ejusdem consultatione alterius loca Pelagii signarat, ubi hic non rectè de divinâ gratiâ sentiebat, quæ displicuisse Innocentio, cui nihil illius libelli placuit, quis dubitet? Librum verò Augustini approbatum, ac laudatum fuisse, & quidem de lege reos finè gratiâ homines faciente disputantem, quæ falsa, atque ob furorem contrà